

O.K. BANK SPÓŁDZIELCZY

Grupa BPS

*Załącznik do Uchwały Nr 1/10/O.K./2018
Zarządu Orzesko-Knurowskiego
Banku Spółdzielczego z siedzibą
w Knurówie z dnia 15 lutego 2018r.*

*Załącznik do Uchwały Nr .../.../2018
Rady Nadzorczej Orzesko-Knurowskiego
Banku Spółdzielczego z siedzibą
w Knurówie z dnia 22 lutego 2018*

*Akceptacja Zebrania Przedstawicieli Orzesko-
Knurowskiego Banku Spółdzielczego na mocy
Uchwały nr .../2018 z dnia 2018r.*

POLITYKA ŁADU WEWNĘTRZNEGO
w Orzesko – Knurowskim Banku Spółdzielczym
z siedzibą w Knurówie

Knurów, luty 2018r.

SPIS TREŚCI

<u>Postanowienia ogólne</u>	<u>2</u>
<u>Rozdział 1 Organizacja i struktura organizacyjna</u>	<u>5</u>
<u>Rozdział 2 Relacja Banku z udziałowcami</u>	<u>9</u>
<u>Rozdział 3 Zarząd Banku</u>	<u>12</u>
<u>Rozdział 4 Rada Nadzorcza Banku</u>	<u>15</u>
<u>Rozdział 5 Polityka wynagradzania</u>	<u>18</u>
<u>Rozdział 6 Polityka informacyjna</u>	<u>20</u>
<u>Rozdział 7 Działalność promocyjna i relacje z klientami</u>	<u>21</u>
<u>Rozdział 8 Kluczowe systemy i funkcje wewnętrzne</u>	<u>24</u>
<u>Rozdział 9 Wykonywanie uprawnień z aktywów nabytych na ryzyko klienta</u>	<u>27</u>
<u>Rozdział 10 Postanowienia końcowe</u>	<u>27</u>

Postanowienia ogólne

Oddział 1 – Cele Polityki, ujawnianie, odstępowstwa

§1.

1. *Polityka Ładu wewnętrznego w Orzesko-Knurowskim Banku Spółdzielczym z siedzibą w Knurowie*, zwana dalej Polityką, stanowi narzędzie implementacji i realizacji przyjętych przez Bank:
 - 1) „Zasad Ładu Korporacyjnego dla instytucji nadzorowanych”, zwanych dalej „Zasadami”, które zostały określone w Uchwale 218/2014 Komisji Nadzoru Finansowego z dnia 22 lipca 2014r.
 - 2) Zasad określonych w projekcie Rekomendacji Z Komisji Nadzoru Finansowego dotyczącej zasad ładu wewnętrznego w bankach, zwanej z dalszej części Rekomendacją przy czym zasady ładu korporacyjnego, które odnoszą się do wszystkich instytucji nadzorowanych przez Komisję Nadzoru Finansowego, stosowane są jeżeli przepisy szczegółowe w radze ustawy lub rekomendacji nadzorczej skierowanej do banków, nie stanowi inaczej. W przypadku, gdy zakres Rekomendacji pokrywa się z zakresem Zasad, pierwszeństwo mają postanowienia Rekomendacji. W zakresie nieuregulowanym w rekomendacji, zastosowanie mają Zasady.
2. Niniejsza **Polityka stanowi zbiór zasad** określających relacje wewnętrzne i zewnętrzne Banku, w tym relacje z udziałowcami i klientami, organizację, funkcjonowanie nadzoru wewnętrznego oraz kluczowych systemów i funkcji wewnętrznych, a także organów statutowych i zasad ich współdziałania. Polityka uwzględnia wnioski i zalecenia Komisji Nadzoru Finansowego wynikające z obserwacji i doświadczeń związanych z prowadzonymi działaniami nadzorczymi, w tym ustaleniami inspekcji przeprowadzonych w bankach, oceną rozwiązań statutowych banków i innymi działaniami nadzorczymi.
3. **Podstawowe cele Polityki to:**
 - 1) zapewnienie zgodności działań Banku z Zasadami,
 - 2) zapewnienie efektywnych mechanizmów wdrożenia Zasad w Banku,
 - 3) wskazanie zadań poszczególnych organów Banku, jak również komórek organizacyjnych w zakresie realizacji przyjętych przez Bank Zasad,
 - 4) wskazanie mechanizmów ujawnień w zakresie realizacji Zasad,
 - 5) upowszechnienie dobrych praktyk oraz przeciwdziałanie stosowaniu przez Bank nieprawidłowych praktyk zwiększających ryzyko działalności, co w konsekwencji winno się przyczynić do odporności na trudne warunki rynkowe i umocnienie pozycji rynkowej oraz stabilny i zrównoważony rozwój z zachowaniem norm prawnych i wartości etycznych.

§2.

1. Zasady Ładu Korporacyjnego dla instytucji nadzorowanych oraz Rekomendacja Z KNF zostały przyjęte przez organy Banku jako istotne dokumenty programowe w zakresie strategicznej polityki Banku.
2. Zasady Ładu Korporacyjnego dla instytucji nadzorowanych zostały przyjęte:
 - 1) Uchwałą Zarządu nr 7/61/OK/2014r. z dnia 10 grudnia 2014r.,
 - 2) Uchwałą Rady Nadzorczej nr 6/9/1014 z dnia 18 grudnia 2014r.
 - 3) Uchwałą Zebranie Przedstawicieli nr 14/2015 z dnia 26 marca 2015r.
3. Informacja KNF dotycząca stosowania postanowień Rekomendacji „Z” KNF, określona w piśmie z 19 maja 2016r. dotyczącym odpowiedniości, została przyjęta przez organy Banku:
 - 1) Zarząd - Uchwałą Zarządu nr 2/35/OK/2016r. z dnia 3 czerwca 2016r. w sprawie określenia zmian w systemie zarządzania oraz zadań priorytetowych w związku z nałożeniem się zmian organizacyjnych i prawnych, w tym przesunięcie realizacji zadań określonych w Planie compliance,
 - 2) Radę Nadzorczą – w dniu 16 czerwca 2016r. – protokół nr 5/2016 w ramach pkt. 27,
 - 3) Zebranie Przedstawicieli - w dniu 23 czerwca 2016r. w ramach omówienia Raportu Zarządu dotyczący realizacji Polityki Ładu Korporacyjnego (wewnętrznego).
4. Rekomendacja „Z” KNF została wdrażana i stosowana poprzez uzupełnienie regulacji z zakresu organizacji oraz działania organów zgodnie z Uchwałą Zarządu nr 2/35/OK/2016r. z dnia 3 czerwca 2016r. w sprawie określenia zmian w systemie zarządzania oraz zadań

- priorytetowych w związku z nałożeniem się zmian organizacyjnych i prawnych, w tym przesunięcie realizacji zadań określonych w Planie compliance.
5. Bank dąży do stosowania w jak najszerszym zakresie zasad określonych w Zasadach Ładu Korporacyjnego oraz Rekomendacji „Z” - z uwzględnieniem zasady proporcjonalności wynikającej ze skali, charakteru działalności oraz specyfiki prowadzonej przez Bank działalności, na którą składa się:
 - 1) forma prawna działania, w tym fakt zrzeszenia się w Banku Polskiej Spółdzielczości SA (dalej BPS) i przystąpienie do Systemu Ochrony Zrzeszania BPS,
 - 2) rozmiar działalności Banku, który plasuje Bank wśród 6 grup do II grupy banków spółdzielczych zrzeszonych w BPS, w której suma bilansowa była wyższa niż 500 mln zł i nie przekraczała 1 mln. zł,
 - 3) rodzaje ryzyka związane z prowadzoną działalnością,
 - 4) wewnętrzna organizacja, której ramy określa Regulamin „Struktura organizacyjna”,
 - 5) struktura właścicielska, a zwłaszcza spółdzielczy charakter i polski kapitał oraz rozproszenie funduszu udziałowego i skupienie w zdecydowanej większości w rękach osób fizycznych.
 6. Bank udostępnia na stronie internetowej oraz w placówkach Banku informację o zakresie stosowaniu Zasad Ładu Korporacyjnego, z uwzględnieniem zasad określonych w projekcie Rekomendacji „Z” Komisji Nadzoru Finansowego, w tym informację o odstąpieniu od stosowania określonych zasad. Informacja podawana jest w formie Oświadczenia Banku.
 7. Zasady powinny być stosowane w Banku jako strategiczne wytyczne do:
 - 1) planowania,
 - 2) organizowania,
 - 3) funkcjonowania Banku,
 - 4) jako ważne kryterium oceny funkcjonowania Banku zgodnego z dobrymi praktykami i przyjętymi standardami.

§3.

1. **Odstąpienie** od stosowania określonych zasad w pełnym zakresie może nastąpić wyłącznie w przypadku:
 - 1) kolizji prawa tj. faktu, że przepisy prawa powszechnie obowiązującego uniemożliwiają stosowanie się do danej zasady, podobnie jak wytyczne europejskich organów nadzoru lub rekomendacje KNF, czy też zobowiązania, deklaracje lub indywidualne zalecenia,
 - 2) oceny przez Bank, że wprowadzenie danej zasady byłoby nadmiernie uciążliwe,
 - 3) oceny instytucji nadzorowanej, że wprowadzenie danej zasady jest nieproporcjonalne do skali, charakteru działalności oraz jej specyfiki.
2. Odstąpienie od stosowania określonych zasad powinno być uzasadnione i udokumentowane a informacja o odstąpieniu od stosowania określonych Zasad stanowi element Oświadczenia Banku.

§4.

Oddział 2 – Terminologia

Użyte w Polityce pojęcia oznaczają:

- 1) **Bank** – w Orzesko-Knurowski Bank Spółdzielczy z siedzibą w Knurowie,
- 2) **KAW** - Komórka audytu wewnętrznego realizowana przez Spółdzielnię Ochrony Instytucjonalnej BPS,
- 3) **KKI** – Komórka Kontroli Instytucjonalnej w Orzesko-Knurowskim Banku Spółdzielczym siedzibą w Knurowie,
- 4) **Komitet Audytu** - Komitet realizujący zadania wynikające z art. 129 ust. 1, ust. 3, ust. 5 i ust. 6 ustawy z dnia 11 maja 2017r. o biegłych rewidentach, firmach audytorskich oraz nadzorze publicznym, wskazany przez Radę Nadzorczą lub pełniony przez członków Rady Nadzorczej,
- 5) **KZ** - Komórka ds. Zgodności w Orzesko-Knurowskim Banku Spółdzielczym z siedzibą w Knurowie,
- 6) **Poziomy zarządzania ryzykiem:**
 - a) **pierwszy poziom** - zarządzanie ryzykiem w działalności operacyjnej Banku,
 - b) **drugi poziom:**

- zarządzanie ryzykiem przez pracowników na specjalnie powoływanych do tego stanowiskach lub w komórkach organizacyjnych, niezależnie od zarządzania ryzykiem na pierwszym poziomie,
 - działalność Komórki ds. Zgodności,
 - działalność Komórki Kontroli Instytucjonalnej,
- c) **trzeci poziom** – audyt realizowany przez Spółdzielnię Systemu Ochrony Zrzeszenia (SSOZ),
- 7) **Rada Nadzorcza** – Rada Nadzorcza Orzesko-Knurowskiego Banku Spółdzielczego siedzibą w Knurowie,
- 8) **Rekomendacja Z** – projekt Rekomendacji „Z” Komisji Nadzoru Finansowego dotyczącej zasad ładu wewnętrznego w bankach,
- 9) **RMRiF** - Rozporządzenie Ministra Rozwoju i Finansów z dnia 6 marca 2017r. w sprawie systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej, polityki wynagrodzeń oraz szczegółowego sposobu szacowania kapitału wewnętrznego w bankach,
- 10) **Whistleblowing** – procedura anonimowego zgłaszania naruszeń prawa oraz obowiązujących procedur i standardów etycznych, opracowana rozporządzenia w Ministra Rozwoju i Finansów w sprawie systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej, polityki wynagrodzeń oraz szczegółowego sposobu szacowania kapitału wewnętrznego, uchwalona przez Zarząd i Radę Nadzorczą,
- 11) **Zarząd** – Zarząd Orzesko-Knurowskiego Banku Spółdzielczego siedzibą w Knurowie,
- 12) **Zasady** - dokument „Zasady ładu korporacyjnego dla instytucji nadzorowanych” wydany przez Komisję Nadzoru Finansowego 22 lipca 2014 roku.

Oddział 3 - Zadania organów i komórek organizacyjnych w zakresie Polityki

§5.

Walne Zgromadzenie (Zebranie Przedstawicieli)

1. Walne Zgromadzenie (Zebranie Przedstawicieli) sprawuje nadzór nad stosowaniem Zasad, Rekomendacji Z i Polityki w Banku.
2. Walne Zgromadzenie (Zebranie Przedstawicieli) w szczególności, zgodnie ze swoimi kompetencjami:
 - 1) uchwała zmiany w Statucie Banku,
 - 2) przyjmuje i zatwierdza sprawozdanie Zarządu i Rady Nadzorczej, w tym w zakresie stosowania Zasad ładu korporacyjnego.
3. Walne Zgromadzenie (Zebranie Przedstawicieli) przyjmuje wyniki oceny rocznej stosowania Zasad, dokonanej przez Radę Nadzorczą.

§6.

Rada Nadzorcza

1. Rada Nadzorcza sprawuje nadzór nad stosowaniem Zasad, Rekomendacji „Z” i Polityki w Banku.
2. Rada Nadzorcza w szczególności, zgodnie ze swoimi kompetencjami:
 - 1) przyjmuje i dba o właściwą jakość i zgodność z Zasadami regulacji wewnętrznych i planów, w tym planów strategicznych,
 - 2) podejmuje decyzje dotyczące składu i zasad funkcjonowania Zarządu, a także dokonuje oceny odpowiedniości poszczególnych członków oraz organu jako całości, przykładając szczególną wagę do:
 - a) profesjonalizmu i etyki osób wchodzących w jego skład,
 - b) oceny czy indywidualne kompetencje poszczególnych członków organu zarządzającego dopełniają się w taki sposób, aby możliwe było zapewnienie odpowiedniego poziomu kolegialnego zarządzania Bankiem (odpowiednia kompozycja cech indywidualnych).
 - 3) nadzoruje posiadanie właściwej struktury organizacyjnej, w szczególności obejmującej zarządzanie i sprawowanie kontroli, systemy sprawozdawczości wewnętrznej, przepływu i ochrony informacji oraz obiegu dokumentów, a także nadzoruje właściwe zarządzanie ryzykiem konfliktu interesu,

- 4) nadzoruje mechanizmy nadzoru wewnętrznego z odpowiednim systemem zarządzania ryzykiem, kontroli wewnętrznej, audytu wewnętrznego, zarządzania ryzykiem braku zgodności, w tym system wykrywania nieprawidłowości lub stanów zagrażających bezpieczeństwu funkcjonowania Banku,
 - 5) nadzoruje plany ciągłości działania mające na celu zapewnianie ciągłości działania i ograniczenia strat na wypadek poważnych zakłóceń w działalności podmiotu,
 - 6) nadzoruje politykę wynagradzania, w tym zmiennych składników wynagradzania w szczególności obejmującą Zarząd,
 - 7) nadzoruje respektowanie ochrony praw i zapewnienie możliwości rozwoju pracowników w celu budowania wartości i reputacji Banku,
 - 8) nadzoruje dobre relacje Banku z klientami, w tym rzetelne informowanie klientów,
 - 9) nadzoruje politykę informacyjną Banku rozumianą jako właściwy dostęp do informacji zarówno klientom, jak i członkom Banku.
3. Rada Nadzorcza dokonuje regularnej, corocznej udokumentowanej oceny stosowania Zasad.
 4. Wyniki tej oceny są udostępniane na stronie internetowej instytucji nadzorowanej oraz przekazywane pozostałym organom Banku.
 5. Rada Nadzorcza powołała wśród swoich członków:
 - 1) Komitet Audytu, jako niezależną swą komórkę, działającą na podstawie Regulaminu działania Komitetu Audytu,
 - 2) Komitet ds. Wynagrodzeń.

§7.

Zarząd Banku

1. Zarząd działając w interesie Banku powinien mieć na względzie treść Zasad, a także przepisy prawa, regulacje wewnętrzne oraz rekomendacje nadzorcze.
2. Zarząd w ramach swoich kompetencji i zadań, z uwzględnieniem Zasad:
 - 1) odpowiada za opracowanie i wdrożenie regulacji wewnętrznych i planów, w tym planów strategicznych, przedstawia je do akceptacji Radzie Nadzorczej lub przyjmuje regulacje wewnętrzne i plany będące w kompetencjach Zarządu,
 - 2) podejmuje decyzje kadrowe i dokonuje oceny osób kluczowych, przykładając szczególną wagę do ich profesjonalizmu i etyki,
 - 3) opracowuje i wdraża strukturę organizacyjną, a także dokonuje właściwego podziału zadań i opracowuje oraz wdraża mechanizmy zarządzania ryzykiem konfliktu interesu,
 - 4) opracowuje, wdraża, zapewnia poprawne i efektywne mechanizmy nadzoru wewnętrznego z odpowiednim systemem zarządzania ryzykiem, kontroli wewnętrznej, audytu wewnętrznego, zarządzania ryzykiem braku zgodności, w tym system wykrywania nieprawidłowości lub stanów zagrażających bezpieczeństwu funkcjonowania Banku,
 - 5) zapewnia poprawne i efektywne plany ciągłości działania mające na celu zapewnianie ciągłości działania i ograniczenia strat na wypadek poważnych zakłóceń w działalności podmiotu,
 - 6) opracowuje i wdraża, a także zapewnia poprawne i efektywne działanie polityki wynagradzania obejmującą osoby kluczowe (z wyjątkiem Zarządu),
 - 7) opracowuje i nadzoruje poprawne i efektywne działanie polityki kadrowej, nakierowanej na respektowanie ochrony praw, a także zapewnienie możliwości rozwoju pracowników,
 - 8) dba o dobre relacje Banku z Klientami, w tym zapewnia rzetelne informowanie klientów,
 - 9) opracowuje i wdraża politykę informacyjną Banku rozumianą jako właściwy dostęp do informacji zarówno klientom, jak i członkom Banku.
3. Wdrażanie przez Zarząd Zasad odbywa się poprzez:
 - 1) praktyczne działania,
 - 2) przygotowania odpowiednich regulacji wewnętrznych,
 - 3) podjęcia określonych decyzji lub wprowadzenia mechanizmów zapewniających ich wdrożenie.
4. Zarząd odpowiednio reaguje na naruszenia Zasad i Rekomendacji.

§8.

Komórka ds. Zgodności

1. Opracowuje i przedstawia Zarządowi oraz Radzie Nadzorczej okresową, roczną informację o przestrzeganiu Zasad, z oceną stopnia zgodności działania Banku z Zasadami.

2. Informacja sporządzana jest na podstawie:

- 1) Informacji uzyskanych z innych komórek organizacyjnych Banku,
- 2) Komórki audytu wewnętrznego SSOZ,
- 3) wyników kontroli zewnętrznych dokonywanych przez odpowiednie organy,
- 4) własnych badań eksperckich.

§9.

Komórka Kontroli Instytucjonalnej

Uwzględnia w swoich badaniach obowiązek przestrzegania Zasad i przedstawia, oceniając testowany obszar, swoje wnioski Zarządowi oraz Radzie Nadzorczej w raportach pokontrolnych.

§10.

Komórka audytu wewnętrznego SSOZ

Uwzględnia w swoich badaniach obowiązek przestrzegania Zasad i przedstawia oceniając obszar poddany audytowi swoje wnioski Zarządowi oraz Radzie Nadzorczej w raportach pokontrolnych.

§11.

Pracownicy Banku

Wszystkie jednostki i komórki organizacyjne Banku są odpowiedzialne zgodność działań z Zasadami i Polityką.

Rozdział 1

Organizacja i struktura organizacyjna Banku

§12.

1. Organizacja Banku umożliwia osiągnięcie długoterminowych celów prowadzonej działalności. Organizacja określona w Regulaminie Struktura organizacyjna i Regulaminie organizacyjnym (zwanymi w dalszej części Regulacjami organizacyjnymi) uwzględnia długofalowe cele działalności Banku zawarte w:
 - 1) Strategii zarządzania Bankiem,
 - 2) Strategii zarządzania ryzykiem.Zgodnie z postanowieniami Statutu, Regulamin Struktura organizacyjna uchwalany jest przez Zarząd i zatwierdzany przez Radę Nadzorczą, natomiast Regulamin organizacyjny uchwalany jest przez Zarząd Banku.
2. Organizacja Banku obejmuje zarządzanie i sprawowanie kontroli, systemy sprawozdawczości wewnętrznej, przepływu i ochrony informacji oraz obiegu dokumentów, co zostało należycie uregulowane w odpowiednich regulacjach wewnętrznych. Regulacje organizacyjne uwzględniają podział zadań określony w RMRiF. Strategie Banku, zatwierdzane przez Radę Nadzorczą, stanowią zbiór zasad mających na celu realizację kierunków działań uchwalanych przez Zebranie Przedstawicieli. Poza Regulacjami organizacyjnymi do podstawowych uregulowań wewnętrznych w przedmiotowym zakresie zaliczamy:
 - 1) Regulamin działania Rady Nadzorczej uchwalany przez Zebranie Przedstawicieli,
 - 2) Regulamin działania Zarządu uchwalany przez Radę Nadzorczą,
 - 3) Regulamin kontroli wewnętrznej uchwalany przez Zarząd i zatwierdzany przez Radę Nadzorczą,
 - 4) Instrukcja sporządzania informacji zarządczej (SIZ) uchwalana przez Zarząd i zatwierdzana przez Radę Nadzorczą,
 - 5) Instrukcji obiegu dokumentów księgowych uchwalana przez Zarząd Banku,
 - 6) Instrukcja: „Zasady przepływu informacji i dokumentacji związanej z podejmowaniem decyzji”.
 - 7) Polityki Banku.
3. Organizacja Banku ma odzwierciedlenie w Strukturze organizacyjnej.
4. Bank, zgodnie z niniejszą Polityką, zapewnia jawność struktury organizacyjnej uregulowanej w regulacjach wewnętrznych tej struktury poprzez zamieszczenie struktury organizacyjnej na stronie internetowej Banku (www.okbank.pl) oraz placówkach Banku.

§13.

1. Bank posiada przejrzystą oraz adekwatną do skali i charakteru prowadzonej działalności oraz podejmowanego ryzyka strukturę organizacyjną, w której podległość służbowa, zadania oraz zakres obowiązków i odpowiedzialności są wyraźnie przypisane i odpowiednio podzielone. Struktura organizacyjna obejmuje i odzwierciedla cały obszar działalności Banku wyraźnie wyodrębniając każdą kluczową funkcję w obrębie wykonywanych zadań. Dotyczy to zarówno podziału zadań jak i odpowiedzialności pomiędzy członków Zarządu Banku, a także podziału zadań i odpowiedzialności pomiędzy komórki organizacyjne centrali, jednostki terenowe oraz poszczególne stanowiska albo grupy stanowisk. Regulaminy organizacyjne oraz inne dokumenty wydane zgodnie ze Statutem, jednoznacznie określają podległość służbową, zakres zadań, odpowiedzialności i kompetencji zarówno na poziomie Centrali Banku, jak również pozostałych jednostek organizacyjnych, do których należą Oddziały. Podział zadań pomiędzy członkami Zarządu określony jest w Regulaminie działania zarządu.
2. Struktura organizacyjna Banku określona została w taki sposób, by nie zachodziły wątpliwości, co do zakresu zadań i odpowiedzialności odpowiednich komórek organizacyjnych, jednostek terenowych i stanowisk lub grup stanowisk, a zwłaszcza, by nie dochodziło do nakładania się na siebie obowiązków i odpowiedzialności komórek organizacyjnych, jednostek terenowych i stanowisk lub grup stanowisk. Struktura organizacyjna podlega okresowym przeglądom zarządczym pod kątem podziału zadań, jednoznaczności ich przypisania, unikania konfliktu interesów i powiązań personalnych oraz z uwzględnieniem optymalizacji rozwiązań ze szczególnym uwzględnieniem ich centralizacji i automatyzacji. Struktura organizacyjna podlega okresowemu przeglądowi pod kątem skuteczności przyjętych rozwiązań w perspektywie zintegrowanego systemu zarządzania ryzykiem, a zwłaszcza zarządzania ryzykiem operacyjnym. Przegląd dokonywany jest przez Zarząd Banku nie rzadziej niż raz w roku, zgodnie z zasadami określonymi w *Instrukcji dokonywania przeglądów zarządczych, przeglądu ICAAP oraz przeglądu struktury organizacyjnej*. Wyniki przeglądu struktury podlegają raportowaniu Radzie Nadzorczej. Wyniki przeglądu stanowią podstawę dokonywanych zmian i uzupełnień ukierunkowanych na centralizację i automatyzację procesów w celu optymalizacji i koordynacji działań oraz zapewnienia mechanizmów kontrolnych.

§14.

Bank przestrzega wymogów wynikających z przepisów prawa oraz uwzględnia rekomendacje nadzorcze wydane przez odpowiednie organy nadzoru, w szczególności przez KNF, a także zobowiązania lub deklaracje składane wobec organów nadzoru oraz uwzględnia indywidualne zalecenia wydane przez organy nadzoru. Zapisy obowiązujących regulacji w zakresie budowy i organizacji struktury organizacyjnej uwzględniają wymogi obowiązujących przepisów prawa i rekomendacji nadzorczych w szczególności:

- 1) Ustawy Prawo bankowe,
- 2) Ustawy Prawo spółdzielcze,
- 3) Ustawy o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu i bankach zrzeszających,
- 4) Rozporządzenia Ministra Rozwoju i Finansów z dnia 6 marca 2017 r. w sprawie systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej, polityki wynagrodzeń oraz szczegółowego sposobu szacowania kapitału wewnętrznego w bankach,
- 5) Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady nr 2013/575/UE z dnia 26 czerwca 2013r. w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych,
- 6) Rozporządzenia Delegowanego Komisji UE 604/2014 z dnia 4 marca 2014r uzupełniającej dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/36/UE w odniesieniu do regulacyjnych standardów technicznych w odniesieniu do kryteriów jakościowych i właściwych kryteriów ilościowych ustalania kategorii pracowników, których działalność zawodowa ma istotny wpływ na profil ryzyka instytucji,
- 7) Rekomendacji „M” KNF dotyczącej dobrych praktyk w zakresie zarządzania ryzykiem operacyjnym oraz innych rekomendacji KNF,
- 8) Rekomendacji „H” KNF dotyczącej systemu kontroli wewnętrznej w bankach,
- 9) Wytycznych Europejskiego Urzędu Nadzoru Bankowego (EBA) EBA/GL/2012/06 z dnia 22 listopada 2012r.,

10) Projektu rekomendacji „Z” Komisji Nadzoru Finansowego dotyczącej zasad ładu wewnętrznego w bankach.

§15.

1. Bank określa własne cele strategiczne przy uwzględnieniu charakteru oraz skali prowadzonej działalności. Cele ogólne określone w kierunkach działania zgodnie ze Statutem Banku uchwalane są corocznie przez Zebranie Przedstawicieli. Strategia zarządzania Bankiem określana na okresy wieloletnie opracowana jest metodą kroczącą na podstawie Instrukcji opracowania i monitorowania Strategii. Projekcja poszczególnych elementów strategii rozwojowej dokonywana jest przez wyznaczone komórki organizacyjne wg określonych wytycznych, a następnie uchwalana przez Zarząd i zatwierdzana przez Radę Nadzorczą. Raport z realizacji Strategii zarządzania Bankiem sporządzany przez wyspecjalizowaną komórkę i prezentowany jest w okresach rocznych Zarządowi, który dokonuje oceny realizacji założeń, a następnie Radzie Nadzorczej. Strategia zarządzania Bankiem podlega regularnemu przeglądowi minimum w okresach rocznych.
2. Strategia zarządzania Bankiem stanowi bazę do planowania operacyjnego, sporządzanego wg zasad określonych w *Instrukcji sporządzania i monitorowania planu ekonomiczno-finansowego* oraz stanowi punkt odniesienia i ocen zgodności wdrażanych lub modyfikowanych produktów oraz zmian organizacyjnych. Zasady organizacji oraz procesy wewnętrzne dotyczące systemu zarządzania ryzykiem w Banku w ujęciu zintegrowanym określone zostały w Strategii zarządzania ryzykiem, uchwalanej przez Zarząd Banku oraz zatwierdzanej przez Radę Nadzorczą. Strategia zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka stanowi bazę do określania poszczególnych Polityk oraz poszczególnych instrukcji zarządzania ryzykiem.
3. Organizacja Banku umożliwia osiąganie zakładanych strategicznych celów z uwzględnieniem konieczności efektywnego monitorowania ryzyka występującego w jego działalności. Realizacja przyjętych założeń celów strategicznych zawartych w Strategii rozwoju oraz Strategii zarządzania ryzykami jest monitorowana oraz nadzorowana przez Zarząd i Radę Nadzorczą. Zarząd Banku dokonuje analizy wpływu znaczących zmian w otoczeniu gospodarczym lub prawnym na osiągnięcie wyznaczonych celów.
4. Organizacja Banku umożliwia niezwłoczne podejmowanie odpowiednich działań w sytuacjach nagłych, gdy konieczne jest odstępnie lub nie jest możliwe realizowanie przyjętych celów strategicznych z powodu nieoczekiwanych zmian w otoczeniu gospodarczym lub prawnym Banku albo, gdy dalsza realizacja przyjętych celów może prowadzić do naruszenia norm określonych regulacjami dotyczącymi prowadzenia działalności przez Bank lub ustalonych zasad postępowania. Zarząd Banku uchwalił i wdrożył zatwierdzoną przez Radę Nadzorczą Politykę kadrową, ukierunkowaną na proefektywnościowym zarządzaniu zasobami kadrowymi, zmierzającą w kierunku harmonizacji pracy przy równoczesnym ukierunkowaniu na pozycję ekonomiczną i rynkową. Narzędziem realizacji Polityki kadrowej jest Instrukcja zarządzania kadrami, obejmująca proces oceny i doboru osób posiadających niezbędną wiedzę i kwalifikacje. Wyodrębnioną częścią Polityki kadrowej jest polityka i zasady odpowiedzialności określona w dokumentach:
 - 1) Polityce odpowiedzialności - dokumencie o charakterze strategicznym wprowadzanym przez Zarząd i zatwierdzanym przez Radę Nadzorczą (dotychczas Zasady oceny odpowiedzialności wraz z załącznikami były zatwierdzane przez wszystkie organy Banku),
 - 2) Zasadach oceny odpowiedzialności członków Rady Nadzorczej Banku – uchwalanych przez Walne Zgromadzenie (Zebranie Przedstawicieli),
 - 3) Zasadach dokonywania ocen odpowiedzialności członków Zarządu – uchwalanych przez Radę Nadzorczą,
 - 4) Zasady dokonywania ocen odpowiedzialności osób pełniących kluczowe funkcje – uchwalanych przez Zarząd Banku.

Bank posiada również Regulamin wynagradzania pracowników oraz Politykę wynagrodzeń, w tym Politykę wynagrodzeń w zakresie zmiennych składników wynagrodzeń osób zajmujących stanowiska kierownicze, uwzględniającą formę prawną w jakiej Bank działa, rozmiar działalności, ryzyko związane z prowadzoną działalnością, wewnętrzną organizację oraz charakter, zakres i stopień złożoności prowadzonej działalności, a także wysokość sumy bilansowej i funduszy własnych Banku, wysokość wynagrodzeń oraz udział procentowy

wynagrodzeń zmiennych w wynagrodzeniach ogółem osób, których działalność zawodowa ma istotny wpływ na profil ryzyka z Banku.

Organizacja Banku zapewnia, że:

- 1) wykonywanie zadań z zakresu działalności Banku jest powierzane osobom posiadającym niezbędną wiedzę i umiejętności, nad którymi nadzór sprawują osoby posiadające także odpowiednie doświadczenie,
- 2) przy określaniu zakresu powierzanych zadań brana jest pod uwagę możliwość właściwego i rzetelnego wykonania tych zadań na danym stanowisku,
- 3) prawa pracowników są należycie chronione, a ich interesy należycie uwzględniane, w szczególności poprzez stosowanie przejrzystych i obiektywnych zasad zatrudniania i wynagradzania, oceny, a także nagradzania i awansu zawodowego.

§16.

1. Pracownikom Banku zapewnia się odpowiedni dostęp do informacji o strukturze organizacyjnej, zakresach uprawnień, obowiązkach i odpowiedzialności poszczególnych komórek organizacyjnych. Tworząc lub dokonując zmiany struktury organizacyjnej Bank zapewnia spójność, w szczególności ze Statutem Banku. Pracownicy są zaznajamiani z Regulacjami organizacyjnymi na etapie zatrudniania, zgodnie z postanowieniami Polityki kadrowej.
2. Wymóg, o którym mowa w ust. 1, Bank stosuje również w odniesieniu do innych dokumentów wewnętrznych związanych z organizacją i funkcjonowaniem poszczególnych komórek organizacyjnych i stanowisk centrali, a także jednostek terenowych i ich komórek organizacyjnych czy stanowisk lub grup stanowisk.
3. Pracownicy Banku mają zapewniony odpowiedni dostęp do informacji o zakresach uprawnień, obowiązkach i odpowiedzialności poszczególnych komórek organizacyjnych. Informacje o aktualizacji Regulacji organizacyjnych przekazywane są i omawiane przez zarząd na naradzie z kadrą menadżerską, a następnie przekazywane pracownikom niższego szczebla.

§17.

1. Bank wprowadził Procedury anonimowego zgłaszania naruszeń prawa oraz obowiązujących procedur i standardów etycznych, zapewniające możliwość korzystania z tego narzędzia przez pracowników bez obawy negatywnych konsekwencji ze strony kierownictwa i innych pracowników Banku.
2. Zarząd jest odpowiedzialny za adekwatność i skuteczność procedury anonimowego zgłaszania przez pracowników naruszeń, raportuje dane do Rady Nadzorczej oraz ustala wewnętrzny podział kompetencji wskazujący członka zarządu, do którego są zgłaszane naruszenia oraz odpowiedzialnego za bieżące funkcjonowanie procedur anonimowego zgłaszania naruszeń. Wyznaczonym członkiem jest Prezes Zarządu.
3. Procedury anonimowego zgłaszania naruszeń prawa oraz obowiązujących procedur i standardów etycznych zostały określone w załączniku nr 2 do Polityki zgodności i zarządzania ryzykiem braku zgodności.

§18.

Bank stosuje plany ciągłości działania mające na celu zapewnianie ciągłości działania i ograniczenia strat na wypadek poważnych zakłóceń w działalności Banku. Bank posiada Plany utrzymania ciągłości działania mające na celu podtrzymanie bieżącej działalności Banku i ograniczenie strat, które sporządzone są, weryfikowane i testowane zgodnie z wymogami:

- 1) Rozporządzenia Ministra Rozwoju i Reformy z dnia 6 marca 2017r. w sprawie systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej, polityki wynagrodzeń oraz szczegółowego sposobu szacowania kapitału wewnętrznego w bankach,
- 2) Rekomendacji „M” KNF,
- 3) Rekomendacji „D” KNF.

Rozdział 2 Relacja Banku z udziałowcami

§19.

1. Bank działa w interesie wszystkich udziałowców z poszanowaniem interesu klientów Banku. Bank prowadzi działalność w formie spółdzielni i w realizacji zadań kieruje się interesami członków Banku i poszanowaniem interesów klientów z uwzględnieniem przepisów prawa, a w szczególności Ustawy Prawo spółdzielczy i Ustawy o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających oraz Statutu. Zgodność działania Banku ze Statutem podlega lustracji przeprowadzanej przez Związek Rewizyjny.
2. Bank przy prowadzeniu działalności bierze pod uwagę interesy wszystkich interesariuszy, o ile nie są one sprzeczne z interesami Banku. Bank zapewnia udziałowcom właściwy dostęp do informacji, w szczególności w przypadku podejmowania decyzji przez Zebranie Przedstawicieli. Udzielając informacji udziałowcom Bank zapewnia ich rzetelność oraz kompletność nie stosując przy tym preferencji w stosunku do wybranych udziałowców. Wymóg jest określony w §3 ust.1 Statutu, który brzmi: *„Bank Spółdzielczy, działając w interesie swoich członków, prowadzi działalność bankową na rzecz osób fizycznych, osób prawnych oraz jednostek organizacyjnych nieposiadających osobowości prawnej, jeżeli posiadają zdolność prawną.”*
3. Bank zapewnia udziałowcom właściwy dostęp do informacji, w szczególności w przypadku podejmowania decyzji przez Walne Zgromadzenie (Zebranie Przedstawicieli). Prawo członka Banku Spółdzielczego do właściwego dostępu do właściwych informacji zagwarantowany jest w §6 ust.1 pkt.3 Statutu Banku, który brzmi następująco: *„Członkowie mają prawo otrzymać odpis Statutu i regulaminów, zaznajamiać się z uchwałami organów spółdzielni, protokołami obrad organów spółdzielni, protokołami lustracji, rocznymi sprawozdaniami finansowymi, umowami zawieranymi przez spółdzielnię z osobami trzecimi, o ile nie narusza to prawa tych osób lub jeżeli nie istnieje uzasadniona obawa, że członek wykorzysta pozyskane informacje w celach sprzecznych z interesem spółdzielni oraz o ile nie narusza to przepisów wynikających z innych ustaw”*. Ponadto członkowie mają prawo żądać informacji o sposobie załatwienia wniosków dotyczących działalności Banku.
4. Bank, gdy jest to uzasadnione liczbą udziałowców, dąży do ułatwiania udziału wszystkim udziałowcom w Walnym Zgromadzeniu (Zebraniu Przedstawicieli). Bank zgodnie ze Statutem ułatwia udział udziałowcom w zgromadzeniu o działaniu spółdzielni poprzez tworzenie Grup Członkowskich i funkcjonowanie Zebrania Przedstawicieli, z zasady te przedstawiają się następująco:
 - 1) w przypadku, gdy liczba członków Banku przekracza 100, Walne Zgromadzenie zostaje zastąpione Zebraniem Przedstawicieli z jednoczesnym tworzeniem Grup Członkowskich.
 - 2) liczbę Grup Członkowskich oraz przyporządkowanie członków Banku Spółdzielczego do poszczególnych Grup Członkowskich ustala Rada Nadzorcza, biorąc w szczególności pod uwagę podział administracyjny kraju. O przyporządkowaniu do Grupy Członkowskiej decyduje miejsce zamieszkania lub siedziby członka albo miejsce prowadzenia przez członka działalności gospodarczej.
 - 3) Zarząd jest obowiązany zawiadomić każdego członka Banku Spółdzielczego o przynależności do danej Grupy Członkowskiej.
 - 4) Członek uczestniczy tylko w jednym zebraniu i przysługuje mu tylko jeden głos.

Występuje odstępstwo od pełnej realizacji zasady, gdyż Bank nie zapewnia możliwości elektronicznego aktywnego udziału w posiedzeniach Walnego Zgromadzenia (Zebrania Przedstawicieli).

Uzasadnienie – w ocenie Zarządu i Rady Nadzorczej Banku aktualnie obowiązujące regulacje wewnętrzne w sposób kompleksowy i wystarczający regulują przebieg i udział w Zebraniach Przedstawicieli udziałowców Banku. Wprowadzenie zasady stanowiłoby dla Banku znaczne utrudnienia organizacyjne, co wiązałoby się z poniesieniem dodatkowych kosztów wdrożenia takiej technologii.

§20.

1. Udziałowcy Banku powinni współdziałać przy realizacji jego celów oraz zapewniają bezpieczeństwo działania tej instytucji. Obowiązki członków określone w §7 Statutu określają:
„Członkowie są zobowiązani:
 - 1) *wnieść wpisowe i zadeklarowane udziały,*
 - 2) *stosować się do postanowień Statutu, regulaminów i uchwał organów Banku Spółdzielczego,*
 - 3) *troszczyć się o jego dobro i rozwój, dbać o poszanowanie i pomnażanie jego majątku, oraz prawidłowe wykonywanie zadań statutowych, jak również zapobiegać działaniom na szkodę Banku Spółdzielczego,*
 - 4) *brać czynny udział w pracach organów statutowych Banku Spółdzielczego, do których zostali wybrani,*
 - 5) *uczestniczyć w pokrywaniu strat Banku Spółdzielczego do wysokości zadeklarowanych udziałów,*
 - 6) *zawiadomić pisemnie Bank Spółdzielczy o każdorazowej zmianie danych osobowych zawartych w deklaracji.”*
2. Udziałowcy mogą wpływać na funkcjonowanie Banku wyłącznie poprzez decyzje Zebrania Przedstawicieli nie naruszając kompetencji pozostałych organów. Walnemu Zgromadzeniu (Zebraniu Przedstawicieli) zagwarantowano możliwość zajęcia stanowiska w każdej sprawie, jeżeli wprowadzona zostanie prawidłowo do porządku obrad, przy jednoczesnym zastrzeżeniu iż z uwagi na rozdzielność funkcji i kompetencji poszczególnych organów, gdy sprawa należy do właściwości innego organu – wówczas ostateczną decyzję podejmuje uprawniony organ. Nieuprawnione wywieranie wpływu na Zarząd lub Radę Nadzorczą Banku będzie zgłaszane Komisji Nadzoru Finansowego, zasada wprowadzona będzie do Statutu Banku.
3. Udziałowcy w swych decyzjach powinni kierować się interesem Banku. Zasada spółdzielczości, iż wszyscy członkowie mają równe prawa i obowiązki bez względu na liczbę posiadanych udziałów, uniemożliwia uzyskanie pozycji dominującej oraz szczególnych uprawnień.
4. Zwołanie Zebrania Przedstawicieli w sytuacji, gdy wymaga tego dalsze prawidłowe funkcjonowanie Banku, następuje niezwłocznie. Zasady zwoływania organów Banku, w tym w zwłaszcza w przypadku zwoływania nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia (Zebranie Przedstawicieli) np. na żądanie Rady Nadzorczej, odpowiedniej ilości członków, odpowiedniej ilości przedstawicieli na Zebraniu Przedstawicieli, odpowiedniej ilości Grup Członkowskich, reguluje szczegółowo Statut Banku.
5. Udziałowcy powinni efektywnie korzystać z narzędzi nadzoru właścicielskiego, aby zapewnić prawidłowe funkcjonowanie Zarządu i Rady Nadzorczej Banku. Organy Banku funkcjonują w taki sposób, by zapewniać rozdzielenie funkcji właścicielskich i zarządczych. Łączenie roli udziałowca z funkcją zarządczą wymaga ograniczenia roli podmiotów z nim powiązanych w Radzie Nadzorczej (w szczególności powiązanych rodzinnie lub gospodarczo), w celu uniknięcia obniżenia efektywności nadzoru wewnętrznego. Statut Banku określa i zawiera następujące zasady:
 - 1) *występuje zakaz łączenia funkcji w Zarządzenie i jednocześnie bycia przedstawicielem na Zebraniu Przedstawicieli Banku Spółdzielczego (§20 ust.5 Statutu),*
 - 2) *nie można też być jednocześnie członkiem Rady Nadzorczej i członkiem Zarządu Banku Spółdzielczego. W razie konieczności Rada Nadzorcza może wyznaczyć jednego lub kilku ze swoich członków do czasowego pełnienia funkcji członka (członków) Zarządu,*
 - 3) *członkowie Rady Nadzorczej i członkowie Zarządu nie mogą brać udziału w głosowaniu w sprawach wyłącznie ich dotyczących.*
6. Konflikty powstające pomiędzy udziałowcami rozwiązywane będą niezwłocznie, tak aby nie dochodziło do naruszania interesu Banku i jego klientów. W przypadku, gdy z winy umyślnej członka lub z powodu rażącego niedbalstwa dalsze pozostawanie w Banku Spółdzielczym nie da się pogodzić z postanowieniami Statutu lub zasadami współzycia społecznego, przewidziane jest jego wykluczenie. Przyczynę wykluczenia stanowią:
 - 1) *umyślne działanie na szkodę Banku Spółdzielczego lub działanie wbrew jego interesom lub interesom innych członków,*
 - 2) *uporczywe i zawinione niewykonywanie istotnych obowiązków statutowych lub zobowiązań wobec Banku Spółdzielczego.*

§21.

1. Udziałowcy nie powinni ingerować w sposób sprawowania zarządu, w tym prowadzenie spraw przez Zarząd Banku.
2. Brak uprawnień osobistych lub innych szczególnych uprawnień, co wynika z zasady spółdzielczości.
3. Brak uprawnień osobistych wynika z zasady jednego głosu niezależnie od ilości zadeklarowanych i wniesionych udziałów.
4. Udziałowcy nie powinni wykorzystywać swojej pozycji do podejmowania decyzji prowadzących do przeniesienia aktywów z Banku do innych podmiotów, a także do nabycia lub zbycia albo zawierania innych transakcji powodujących rozporządzenie przez Bank jego majątkiem na warunkach innych niż rynkowe, czy też z narażeniem bezpieczeństwa lub interesu Banku. Zasadę wprowadzić do statutu zgodnie z przyjętym projektem zmian.

§22.

Bank nie posiada podmiotów powiązanych, w tym podmiotów zależnych, zatem zasada określona w §11 Zasad nie występuje.

§23.

1. Bank nie przekłada na udziałowców odpowiedzialności za niezwłoczne dokapitalizowanie Banku w sytuacji, gdy jest to niezbędne do utrzymania kapitałów własnych banku na poziomie wymaganym przez przepisy prawa lub regulacje nadzorcze, a także gdy wymaga tego bezpieczeństwo Banku. Występuje zatem odstępstwo od stosowania zasady, które uzasadnione jest formą prawną Banku Spółdzielczego i było zbyt uciążliwe oraz mało racjonalne i nieefektywne. Bank działa na podstawie Ustawy z dnia 16 września 1982r. Prawo spółdzielcze i Statutu, zgodnie z którymi Członek spółdzielni uczestniczy w pokrywaniu jej strat do wysokości zadeklarowanych udziałów oraz nie odpowiada wobec wierzycieli spółdzielni za jej zobowiązania. Członkowie Banku Spółdzielczego nie są inwestorami strategicznymi spółki kapitałowej. Nałożenie na udziałowców Banku dodatkowego obowiązku udzielenia wsparcia finansowego jest w praktyce niewykonalne, głównie z powodu dużej liczby udziałowców Banku, którzy w większości są osobami fizycznymi oraz z uwagi na ograniczenia co do wypłaty dywidendy. Kierując się zmianami wprowadzonymi w art. 10c ustawy o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających, Bank wprowadził do Statutu dodatkowy zapis §16a, dający Zarządowi uprawnienia do wstrzymania albo ograniczenia zwrotu wpłat na udziały, w przypadku wystąpienia przesłanek określonych w art.10c ust.1a ustawy tj:
 - 1) ogólną sytuację banku pod względem finansowym, płynnościowym oraz pod względem wypłacalności;
 - 2) wymogi w zakresie funduszy własnych, o których mowa w art. 92 ust. 1 rozporządzenia nr 575/2013, wymogi nałożone na podstawie art. 138 ust. 1 pkt 2 i 2a ustawy – Prawo bankowe, oraz wymóg, o którym mowa w art. 55 ust. 4 ustawy z dnia 5 sierpnia 2015 r. o nadzorze makroostrożnościowym nad systemem finansowym i zarządzaniu kryzysowym w systemie finansowym (Dz. U. poz. 1513 oraz z 2016 r. poz. 996).
2. Decyzje w zakresie wypłaty dywidendy uzależnione są od potrzeby utrzymania odpowiedniego poziomu kapitałów własnych oraz realizacji strategicznych celów instytucji nadzorowanej, a także uwzględniają rekomendacje i indywidualne zalecenia wydane przez organy nadzoru. Zasady wypłaty dywidendy określone w Polityce kapitałowej uchwalanej przez Zarząd i Radę Nadzorczą okres roczny uwzględniają potrzebę utrzymania odpowiedniego poziomu kapitałów oraz realizację celów strategicznych. Polityka została opracowana z uwzględnieniem wymogów:
 - 1) Art.126 – 130 ustawy Prawo bankowe,
 - 2) §46 Rozporządzenia Ministra Rozwoju i Rozwoju z dnia 6 marca 2017r. w sprawie systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej, polityki wynagrodzeń oraz szczegółowego sposobu szacowania kapitału wewnętrznego w bankach,
 - 3) Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady nr 2013/575/UE z dnia 26 czerwca 2013r. w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych,

4) Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady nr 2013/36/UE z dnia 26 czerwca 2013r w sprawie warunków dopuszczenia instytucji kredytowych do działalności oraz nadzoru ostrożnościowego nad instytucjami kredytowymi i firmami inwestycyjnymi.

Ponadto Bank przyjął i stosuje „Ogólne zasady polityki podziału nadwyżki bilansowej, przyjęte przez Zebranie Przedstawicieli. Wyżej wymienione regulacje uwzględniają wytyczne ogólne i indywidualne dla Banku wydawane po zakończeniu danego roku obrotowego.

Rozdział 3

Zarząd Banku

§24.

1. Zarząd Banku ma charakter kolegialny, co wynika z postanowień §32 ust.5 Statutu Banku. Statut Banku oraz Regulamin działania Zarządu precyzyjnie określa, które decyzje wymagają podjęcia decyzji kolegialnej.
2. Członkowie Zarządu Banku posiadają kompetencje do prowadzenia spraw Banku wynikające z:
 - 1) wiedzy (posiadanej z racji zdobytego wykształcenia, odbytych szkoleń, uzyskanych tytułów zawodowych oraz nabytej w inny sposób w toku kariery zawodowej),
 - 2) doświadczenia (nabytego w toku sprawowania określonych funkcji lub zajmowania określonych stanowisk),
 - 3) umiejętności niezbędnych do wykonywania powierzonych funkcji.Członkowie Zarządu powoływani są przez Radę Nadzorczą z uwzględnieniem przepisów Ustawy Prawo bankowe, Ustawy o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, Ustawy Prawo Spółdzielcze, a także Rozporządzenia Ministra Rozwoju i Rozwoju z dnia 6 marca 2017r. w sprawie systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej, polityki wynagrodzeń oraz szczegółowego sposobu szacowania kapitału wewnętrznego w bankach, co oznacza dokonywanie doboru członków zarządu posiadających odpowiednie kwalifikacje i predyspozycje do sprawowania wyznaczonych im funkcji. Rada Nadzorcza ocenia czy działania Zarządu w zakresie kontroli nad działalnością Banku są skuteczne i zgodne z polityką Rady. Zasady powołania członków uwzględniają ocenę kwalifikacji; wiedzy, umiejętności, doświadczenia oraz posiadania odpowiedniej reputacji zgodnie z przyjętymi zasadami *Polityki odpowiedzialności* opracowanej na podstawie:
 - Wytycznych Europejskiego Urzędu Nadzoru Bankowego (EBA) EBA/GL/2012/06 z dnia 22 listopada 2012r.,
 - art. 22aa. Prawa bankowego, wprowadzonego na mocy ustawy z dnia 5 sierpnia 2015r. o nadzorze makroostrożnościowym nad systemem finansowym i zarządzaniu kryzysowym w systemie finansowym, a także wyjaśnieniami właściwych instytucji odnoszącymi się do tego zapisu.
3. Każdy z członków Zarządu Banku daje rękojmię należytego wykonywania powierzonych mu obowiązków, wszyscy członkowie Zarządu są w stosunku pracy i posiadają odpowiednie kwalifikacje i doświadczenie. Zgodnie z postanowieniami art.22aa ustawy Prawo bankowe wszyscy członkowie muszą posiadać wiedzę, umiejętności i doświadczenie, odpowiednie do pełnionych funkcji i powierzonych obowiązków, oraz dawać rękojmię należytego wykonania tych obowiązków. Wszyscy Członkowie Zarządu otrzymali pozytywną ocenę Radę Nadzorczą w oparciu o przeprowadzoną weryfikację działań poszczególnych Członków Zarządu w odniesieniu do przyjętych kryteriów dotyczących reputacji, doświadczenia i zarządzania oraz otrzymali absolutorium Zebrania Przedstawicieli.
4. Indywidualne kompetencje poszczególnych członków kolegialnego Zarządu Banku organu zarządzającego dopełniają się w taki sposób, aby możliwe było zapewnienie odpowiedniego poziomu kolegialnego zarządzania Bankiem. Podział zadań pomiędzy członkami Zarządu, w tym przyporządkowanie poszczególnych elementów zarządzania ryzykiem wspiera proces kolegialnego zarządzania Bankiem. Odpowiedni zapis dotyczący funkcjonowania Zarządu na poziomie kolegialnym zawarty został w Zasadach ocen odpowiedzialności członków Zarządu, zgodnie z którymi dokonywana jest zarówno ocena indywidualna członków Zarządu jak również ocena organu jako całości (charakter kolektywny).
5. W składzie Zarządu Banku zapewniony jest udział osób, które władają językiem polskim oraz wykazują się odpowiednim doświadczeniem i znajomością polskiego rynku finansowego,

niezbędnymi w zarządzaniu Bankiem na polskim rynku finansowym. Wszyscy członkowie Zarządu posiadają obywatelstwo polskie, władają biegle językiem polskim, a także posiadają odpowiednią wiedzę i doświadczenie w zarządzaniu instytucją bankową.

§25.

1. Zarząd Banku działając w interesie Banku ma na względzie cele oraz zasady prowadzenia działalności przez Bank określone przez przepisy prawa, regulacje wewnętrzne oraz rekomendacje nadzorcze. Zasady działania Zarządu reguluje Statut oraz Regulamin działania Zarządu uchwalony przez Radę Nadzorczą. Postanowienia wskazanych regulacji obligują Zarząd do działania w interesie Banku oraz zgodnie z przepisami prawa i rekomendacjami nadzorczymi.
2. Zarząd Banku realizując przyjętą strategię działalności kieruje się bezpieczeństwem Banku, w tym zasadami ostrożnego i stabilnego zarządzania Bankiem, które zostały określone w Strategii zarządzania ryzykami oraz poszczególnych Politykach zatwierdzanymi przez Radę Nadzorczą.
3. Zarząd Banku jest jedynym uprawnionym i odpowiedzialnym za zarządzanie działalnością Banku. Podział zadań pomiędzy organami Banku określony w statucie jednoznacznie określa, iż bieżące zarządzanie Bankiem poza czynnościami szczególnymi określonymi w Statucie sprawowany jest przez Zarząd. Statut dopuszczając możliwość zajęcia stanowiska przez Zebranie Przedstawicieli, jednocześnie zawiera zastrzeżenie, iż z uwagi na rozdzielność funkcji i kompetencji poszczególnych organów, gdy sprawa należy do właściwości innego organu – wówczas ostateczną decyzję podejmuje właściwy uprawniony organ (§21 ust.2 Statutu). Kompetencje Rady Nadzorczej określone w §29 Statutu oraz w Regulaminie działania rady nadzorczej zatwierdzonym przez Zebranie Przedstawicieli wyraźnie określają funkcje nadzorcze i kontrolne, realizowane między innymi poprzez zatwierdzanie określonych regulacji oraz nadzór nad zgodnością polityk Banku w zakresie podejmowanego ryzyka ze strategią i planem finansowym. Statut przewiduje, iż podejmowanie decyzji niezastrzeżonych w przepisach prawa i Statucie dla innych organów należy do Zarządu (§32 ust.2 Statutu).
4. Zarządzanie działalnością Banku obejmuje w szczególności funkcje prowadzenia spraw, planowania, organizowania, decydowania, kierowania oraz kontrolowania działalności Banku. Praktyka zarządzania Bankiem obejmuje funkcje prowadzenia spraw, planowania, organizowania, decydowania, kierowania oraz kontrolowania działalności instytucji. Funkcje te zapisane są podstawowych regulacjach jak Statut, Regulacje organizacyjne, Regulamin działania Zarządu, Strategii i Polityki.

§26.

1. W składzie Zarządu Banku jest wyodrębniona funkcja Prezesa Zarządu kierującego pracami tego organu. Statut oraz Regulamin działania Zarządu określa, iż Zarząd ma w swoim składzie funkcję Prezesa, który przewodniczy Zarządowi Banku Spółdzielczego. Powołanie Prezesa następuje za zgodą Komisji Nadzoru Finansowego z uwzględnieniem postanowień art. 20a oraz art. 22b ustawy Prawo bankowe i przepisów wykonawczych.
2. Członkowie Zarządu Banku ponoszą kolegialną odpowiedzialność za decyzje zastrzeżone do kompetencji Zarządu, niezależnie od wprowadzenia wewnętrznego podziału odpowiedzialności za poszczególne obszary działalności Banku pomiędzy członków Zarządu lub delegowania określonych uprawnień na niższe szczeble kierownicze. Zarząd zgodnie z przepisami ustawy Prawo spółdzielcze, ustawy o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających oraz Statutem Banku jest organem kolegialnym, ponoszącym odpowiedzialność za prawidłowość działania Banku.
3. Wewnętrzny podział odpowiedzialności za poszczególne obszary działalności Banku pomiędzy członków Zarządu Banku dokonywany jest w sposób przejrzysty i jednoznaczny oraz został odzwierciedlony w regulacjach wewnętrznych. Podział ten nie prowadzi do zbędnego nakładania się kompetencji członków Zarządu Banku lub wewnętrznych konfliktów interesów. Funkcjonowanie i tryb pracy oraz podział czynności między członków Zarządu określa Regulamin Działania Zarządu.
4. Wprowadzony podział zadań znajduje odzwierciedlenie w innych regulacjach wewnętrznych, w szczególności w Strategii, Politykach oraz Instrukcjach dotyczących zarządzania ryzykami. Bank nie dopuszcza do sytuacji, w której określony obszar działalności Banku nie jest

przypisany do żadnego członka organu zarządzającego. Przeglądy zarządcze, w tym okresowa weryfikacja Struktury organizacyjnej oraz oceny działania Zarządu dokonywane przez Radę Nadzorczą uwzględniają konieczność zapewnienia nadzoru ze strony Zarządu dla wszystkich obszarów działalności.

§27.

1. Posiedzenia Zarządu Banku odbywają się w języku polskim.
2. Protokół oraz treść podejmowanych uchwał lub innych istotnych postanowień Zarządu Banku sporządzane są w języku polskim.

§28.

1. Pełnienie funkcji członka Zarządu powinno stanowić główny obszar aktywności zawodowej członka Zarządu. Dodatkowa aktywność zawodowa członka Zarządu, poza Bankiem nie powinna prowadzić do takiego zaangażowania czasu i nakładu pracy, aby negatywnie wpływała na wykonywanie funkcji członka Zarządu. Przedmiotowy zapis wprowadzony został do Regulaminu działania Zarządu. Zgodnie z uregulowaniami Statutu, z prezesem, v-ce prezesami i członkami Zarządu zatrudnionymi w Banku, Rada Nadzorcza nawiązuje stosunek pracy na podstawie umowy o pracę.
2. Członek Zarządu Banku nie powinien być w szczególności członkiem organów innych podmiotów, jeżeli czas poświęcony na wykonywanie funkcji w innych podmiotach uniemożliwiłby mu rzetelne wykonywanie obowiązków w Banku. Statut Banku zawiera zakaz podejmowania przez członków Zarządu działań konkurencyjnych wobec Banku (§42 Statutu), a także:
 - 1) obowiązek odwołania przez Radę Nadzorczą członka Zarządu w przypadku gdy został wobec niego orzeczony zakaz prowadzenia działalności gospodarczej na własny rachunek oraz pełnienia funkcji reprezentanta lub pełnomocnika przedsiębiorcy, członka Rady Nadzorczej lub komisji rewizyjnej w spółce akcyjnej, spółce z ograniczoną odpowiedzialnością lub w spółdzielni (§35 ust.1 statutu),
 - 2) możliwość reakcji Rady Nadzorczej gdy jego działalność jest sprzeczna z przepisami prawa lub Statutu (§35 ust.2 Statutu).

Ponadto wprowadzono zapisy w Polityce odpowiedzialności dotyczące konieczności ograniczanie liczby stanowisk dyrektorskich, które członek Zarządu może jednocześnie objąć w różnych podmiotach, z wyłączeniem funkcji dyrektorskich w organizacjach, które nie realizują celów głównie komercyjnych (np. organizacje niedochodowe lub charytatywne),

3. Członek Zarządu Banku powinien powstrzymać się od podejmowania aktywności zawodowej lub pozazawodowej, która mogłaby prowadzić do powstawania konfliktu interesów lub miałaby negatywny wpływ na jego reputację, jako członka Zarządu Banku. Zasada została określona w kryterium zarządzania określonym w „Zasadach odpowiedzialności”, stosowny zapis został również wprowadzony do Regulaminu działania Zarządu.
4. Zasady ograniczania konfliktu interesów określone zostały w odpowiednich regulacjach wewnętrznych Banku, które określają między innymi zasady identyfikacji, zarządzania oraz zapobiegania konfliktom interesów, a także zasady wyłączenia członka Zarządu w przypadku zaistnienia konfliktu interesów lub możliwości jego zaistnienia. Zapisy dotyczące ograniczania „konfliktu interesów” zostały określone w następujących regulacjach wewnętrznych:
 - 1) Polityce zarządzania konfliktami interesów, stanowiącej załącznik do Polityki ujawnień,
 - 2) Polityce zgodności oraz zarządzania ryzykiem braku zgodności,
 - 3) Regulaminie Struktura organizacyjna.

§29.

1. W przypadku niepełnego składu Zarządu Banku, Rada Nadzorcza Banku podejmuje odpowiednie działania (określone w odrębnych regulacjach wewnętrznych) w celu jego niezwłocznego uzupełnienia.
2. Minimalna i maksymalna liczba członków zarządu określona jest Statutem (§31 ust.2 Statutu), natomiast zapisy o konieczności uzupełnienia składu Zarządu w przypadku niepełnego składu wprowadzono w Regulaminie działania Zarządu.

Rozdział 4 Rada Nadzorcza Banku

§30.

1. Członkowie Rady Nadzorczej Banku posiadają kompetencje do należytego wykonywania obowiązków nadzorowania Banku wynikające z:
 - 1) wiedzy (posiadanej z racji zdobytego wykształcenia, odbytych szkoleń, uzyskanych tytułów zawodowych lub stopni naukowych oraz nabytej w inny sposób w toku kariery zawodowej),
 - 2) doświadczenia (nabytego w toku sprawowania określonych funkcji lub zajmowania określonych stanowisk),
 - 3) umiejętności niezbędnych do wykonywania powierzonych funkcji.Kryteria odpowiedniości zostały określone w Zasadach ocen odpowiedniości członków Rady Nadzorczej uchwalanych przez Zebranie Przedstawicieli.
Ocena członków Rady Nadzorczej dokonywana jest w trzech obszarach, obejmujących:
 - 1) reputację
 - 2) doświadczenie
 - 3) zarządzanie
2. Indywidualne kompetencje poszczególnych członków kolegalnej Rady Nadzorczej Banku uzupełniają się w taki sposób, aby umożliwić zapewnienie odpowiedniego poziomu kolegalnego sprawowania nadzoru nad wszystkimi obszarami działania Banku.
3. Każdy z członków Rady Nadzorczej Banku daje rękojmię należytego wykonywania powierzonych mu obowiązków.
4. W składzie Rady Nadzorczej Banku wszystkie osoby władają językiem polskim oraz wykazują się odpowiednim doświadczeniem i znajomością polskiego rynku finansowego niezbędnymi w nadzorowaniu Banku na polskim rynku finansowym.
5. Rada Nadzorcza, uwzględniając rekomendację 10 Rekomendacji „Z” KNF, ustanowiła wyspecjalizowane komitety:
 - 1) Komitet Audytu – powołaną i działającą wg wymogów określonych w przepisach prawa,
 - 2) Komitet ds. Wynagrodzeń - którego zadaniem jest:
 - a) monitorowanie wynagrodzenia zmiennego osób zajmujących stanowiska kierownicze,
 - b) wydawanie opinii na temat polityki zmiennych składników wynagrodzeń, w tym wysokości i składników wynagrodzeń, kierując się ostrożnym i stabilnym zarządzaniem ryzykiem, kapitałem i płynnością oraz szczególną dbałością o długoterminowe dobro banku, interes udziałowców, inwestorów,
 - c) nadzorowanie polityki w zakresie obowiązującego w Banku systemu wynagrodzeń,
 - d) dokonywanie oceny kompetencji i reputacji:
 - kandydatów na Członków Zarządu,
 - członków Zarządu,
 - Zarządu Banku jako organu kolegalnego, zgodnie z procedurą odpowiedniości.Komitet ds. wynagrodzeń nie spełnia kryteriów określonych w art.95 Dyrektywy 2013/36/UE z 26 czerwca 2013r., gdyż Bank nie ma obowiązku powoływania takiego Komitetu.
6. Komitet Audytu stanowi niezależną komórkę Rady Nadzorczej i działa na podstawie przepisów ustawy z dnia 11 maja 2017r. o biegłych rewidentach, firmach audytorskich oraz nadzorze publicznym.
7. Celem Komitetu Audytu jest wspieranie działania Rady Nadzorczej Banku poprzez przedstawianie Radzie Nadzorczej Banku swojego stanowiska, ocen lub rekomendacji, pozwalających na podjęcie stosownych decyzji w obszarach sprawozdawczości finansowej, systemu kontroli wewnętrznej i systemu zarządzania ryzykiem.
8. Zadania, skład i zasady funkcjonowania Komitetu Audytu określa Regulamin działania Komitetu Audytu.

§31.

1. Rada Nadzorcza Banku sprawuje nadzór nad sprawami Banku kierując się przy wykonywaniu swoich zadań dbałością o prawidłowe i bezpieczne działanie Banku. Zadania Rady Nadzorczej uregulowane są w Statucie oraz Regulaminie działania Rady Nadzorczej. Rada Nadzorcza sprawuje kontrolę i nadzór nad działalnością Banku, poprzez:
 - 1) badanie okresowych oraz rocznych sprawozdań finansowych,
 - 2) dokonywanie okresowych ocen działalności Banku, a w szczególności działalności gospodarczej,
 - 3) przeprowadzanie kontroli nad sposobem załatwiania przez Zarząd wniosków organów Banku Spółdzielczego i jego członków,
 - 4) nadzór nad wprowadzeniem systemu zarządzania oraz ocenę adekwatności i skuteczności tego systemu, w szczególności nadzór nad systemem kontroli wewnętrznej Banku,
 - 5) weryfikację odpowiedniości członków Zarządu na podstawie dokumentów potwierdzających ukończone kursy, szkolenia, podejmowane inne formy podnoszenia kwalifikacji zawodowych.Członków Rady Nadzorczej wybiera Walne Zgromadzenie (Zebranie Przedstawicieli).
2. Rada Nadzorcza Banku posiada możliwość podejmowania na bieżąco niezbędnych czynności nadzorczych w szczególności w zakresie realizacji przyjętych celów strategicznych lub istotnych zmian poziomu ryzyka lub materializacji istotnych ryzyk w działalności Banku, a także w zakresie sprawozdawczości finansowej, w tym wprowadzania istotnych zmian w polityce rachunkowości mających znaczący wpływ na treść informacji finansowej. Bank przyjął Politykę odpowiedniości, w której określono wymogi wobec Rady Nadzorczej. Kompetencje Rady określone w Regulaminie działania Rady Nadzorczej obejmują nadzór nad przyjętymi celami strategicznym, nadzoru nad ryzykami oraz nad sprawozdawczością finansową. Zadania te są realizowane zgodnie z przyjętym planem.
3. Rada Nadzorcza Banku oraz poszczególni jej członkowie przy wykonywaniu nadzoru kierują się obiektywną oceną i osądem. Odpowiednie zapisy wprowadzono do Regulaminu działania Rady Nadzorczej.

§32.

1. Skład liczebny Rady Nadzorczej Banku jest adekwatny do charakteru i skali prowadzonej przez Bank działalności. Liczebność Rady Nadzorczej jest określona w Statucie w granicach od 5 do 11 członków, co jest zgodne z przepisami prawa. Faktyczna liczba członków Rady wybranych na Zebraniu Przedstawicieli w dniu 8 czerwca 2017r. wynosi 8 członków.
2. W składzie Rady Nadzorczej Banku wyodrębniona jest funkcja przewodniczącego, który kieruje pracami Rady Nadzorczej. Wybór przewodniczącego Rady Nadzorczej Banku dokonywany jest w oparciu o doświadczenie oraz umiejętności kierowania zespołem.
3. Przewodniczący Rady Nadzorczej zapewnia, aby decyzje kierowanych przez nich organów były podejmowane w sposób prawidłowy, zgodny z przepisami i regulacjami oraz na podstawie adekwatnych, aktualnych, dokładnych, pełnych i zrozumiałych dla wszystkich członków organu informacji przedstawionych w sposób umożliwiający zapoznanie się z nimi.

§33.

1. Do składu Rady Nadzorczej Banku wybierani są udziałowcy, zgodnie z obowiązującymi przepisami ustawy Prawo spółdzielcze, zgodnie z którą nie ma prawnej możliwości powoływania niezależnych członków Rady Nadzorczej. W ocenie Banku zasada określona w §22 Zasad odnosi się do spółek handlowych, a w przypadku spółdzielni nie może być spełniona z uwagi na kolizję z prawem, zatem występuje odstępstwo od jej stosowania.
2. Zasada niezależności członków Komitetu Audytu dochowana została zgodnie z wymogami określonymi w ustawie z 11 maja 2017r. o biegłych rewidentach, firmach audytorskich oraz nadzorze publicznym.
3. Jeśli członkowie Rady Nadzorczej Banku zgłoszą zdanie odrębne, informację oraz powody zgłoszenia zamieszczane są w protokole. Wymóg wprowadzono do Regulaminu działania Rady Nadzorczej.

4. Rada Nadzorcza Banku w ramach monitorowania wykonywania czynności rewizji finansowej uzgadnia zasady przeprowadzania czynności przez podmiot uprawniony do badania sprawozdań finansowych, w tym w zakresie proponowanego planu czynności.
5. Rada Nadzorcza Banku podczas przedstawiania wyników czynności rewizji finansowej przez podmiot uprawniony do badania sprawozdań finansowych wyraża swoją opinię o sprawozdaniu finansowym, którego dotyczą czynności rewizji finansowej.
6. Współpraca Rady Nadzorczej Banku z podmiotem uprawnionym do badania sprawozdań finansowych jest udokumentowana. Rozwiązanie umowy o badanie sprawozdania finansowego jest możliwe wyłącznie w przypadku uzasadnionej postawy zgodnie z Art.66 ust.7 Ustawy o rachunkowości w szczególności:
 - 1) wystąpienia zdarzeń uniemożliwiających spełnienie wymagań określonych przepisami prawa i standardami rynkowymi,
 - 2) niedotrzymania warunków umowy,
 - 3) przekształceń, zmian właścicielskich, zmian organizacyjnych uzasadniających zmianę firmy audytorskiej.
7. Bank wprowadził:
 - 1) Politykę wyboru firmy audytorskiej lub biegłego rewidenta,
 - 2) Politykę świadczenia dozwolonych usług niebędących usługami rewizji finansowej.
8. Rada Nadzorcza dokonuje wyboru firmy audytorskiej, z uwzględnieniem rekomendacji Komitetu Audytu oraz upoważnia Zarząd do:
 - 1) zawarcia umowy z firmą audytorską,
 - 2) powiadomienia Komisji Nadzoru Finansowego o fakcie, że w Banku wyboru firmy audytorskiej dokonuje Rada Nadzorcza, a zatwierdza sprawozdanie finansowe Zebranie Przedstawicieli.

§34.

1. Każdy z członków Rady Nadzorczej Banku powinien wykonywać swoją funkcję w sposób aktywny, wykazując się niezbędnym poziomem zaangażowania w pracę Rady Nadzorczej. Bank przyjął Politykę odpowiedzialności, zgodnie z którą kandydat na członka (członek Rady Nadzorczej) podlega ocenie w trzech kategoriach:
 - 1) Reputacji,
 - 2) Doświadczenia,
 - 3) Zarządzania.
2. Niezbędny poziom zaangażowania przejawia się w poświęcaniu czasu w wymiarze umożliwiającym należyte wykonywanie zadań Rady Nadzorczej Banku. W *Polityce odpowiedzialności oraz Zasadach ocen odpowiedzialności członków Rady Nadzorczej* w kryteriach dla Rady Nadzorczej dotyczących zarządzania zawarto element dotyczący poświęcenia odpowiedniej ilości czasu.
3. Pozostała aktywność zawodowa członka Rady Nadzorczej Banku nie odbywa się z uszczerbkiem dla jakości i efektywności sprawowanego nadzoru. Odpowiedni zapis został wprowadzony do Regulaminu działania Rady Nadzorczej.
4. Członek Rady Nadzorczej Banku powstrzymuje się od podejmowania aktywności zawodowej lub pozazawodowej, która mogłaby prowadzić do powstania konfliktu interesów lub w inny sposób wpływać negatywnie na jego reputację jako członka Rady Nadzorczej Banku.
5. Zasady ograniczania konfliktom interesów, w tym wobec członków Rady Nadzorczej, zostały określone w *Polityce zarządzania konfliktami interesów*, która stanowi załącznik nr 2 do Polityki ujawnień. Bank złożył stosowane oświadczenia o wdrożeniu i stosowaniu tej Polityki.

§35.

1. Posiedzenia Rady Nadzorczej Banku odbywają się w języku polskim.
2. Protokół oraz teść podejmowanych uchwał lub innych istotnych postanowień Rady Nadzorczej Banku sporządzane są w języku polskim.

§36.

1. Nadzór wykonywany przez Radę Nadzorczą Banku ma charakter stały, a posiedzenia Rady Nadzorczej Banku odbywają się w zależności od potrzeb, nie rzadziej niż, co dwa miesiące. Wymóg zapisany w Regulaminie działania Rady Nadzorczej (§7 ust.2 Regulaminu działania RN).

2. W przypadku stwierdzenia w toku wykonywania nadzoru nadużyć, poważnych błędów, w tym mających znaczący wpływ na treść informacji finansowej lub innych poważnych nieprawidłowości w funkcjonowaniu Banku, Rada Nadzorcza podejmuje odpowiednie działania, w szczególności może żądać od Zarządu Banku wyjaśnień i zalecić mu wprowadzenie skutecznych rozwiązań przeciwdziałających wystąpieniu podobnych nieprawidłowości w przyszłości. W celu wykonania swoich zadań Rada Nadzorcza może żądać od Zarządu, członków i pracowników Banku sprawozdań i wyjaśnień, przeglądać księgi i dokumenty oraz sprawdzać bezpośrednio stan majątku Banku Spółdzielczego. Wskazany zapis wynika z postanowień §29 ust.2 Statutu Banku oraz §6 Regulaminu działania Rady Nadzorczej.
3. Rada Nadzorcza Banku, jeżeli jest to niezbędne dla sprawowania prawidłowego i efektywnego nadzoru, może wystąpić do Zarządu Banku o powołanie wybranego podmiotu zewnętrznego w celu przeprowadzenia określonych analiz lub zasięgnięcia jego opinii w określonych sprawach.

§37.

W przypadku niepełnego składu Rady Nadzorczej Banku, mniejszego niż minimalna liczba członków wskazana w Statucie, zwoływane jest Nadzwyczajne Zebranie Przedstawicieli w celu niezwłocznego uzupełnienia składu Rady Nadzorczej. Stosowny zapis wprowadzono do Regulaminu działania Rady Nadzorczej. Statut przewiduje, iż na miejsce członka Rady Nadzorczej, którego mandat wygasł w czasie trwania kadencji, najbliższe Walne Zgromadzenie (Zebranie Przedstawicieli) może dokonać wyboru uzupełniającego na okres do końca kadencji (§28 ust.5 Statutu). Wprowadzono stosowne zapisy na temat niezwłocznego uzupełnienia oraz określenia niepełnego składu organu nadzorującego w Regulaminie działania Rady Nadzorczej.

§38.

Rada Nadzorcza Banku będzie dokonywała regularnej oceny stosowania zasad wprowadzonych niniejszym dokumentem, a wyniki tej oceny będą udostępniane na stronie internetowej Banku oraz przekazywane pozostałym organom Banku.

Rozdział 5 Polityka wynagradzania

§39.

1. Bank prowadzi przejrzystą politykę wynagradzania członków organu Rady Nadzorczej i Zarządu, a także osób pełniących kluczowe funkcje. Zasady wynagradzania zostały określone w odpowiednich wewnętrznych aktach prawnych Banku tj. w
 - 1) Polityce wynagrodzeń, w tym Polityce wynagrodzeń w zakresie zmiennych składników wynagrodzenia,
 - 2) Regulacjach szczegółowych wydanych na podstawie polityk określonych w pkt.1 i 2, np. w:
 - a) Regulaminie wynagradzania, zatwierdzanym przez Zarząd,
 - b) Zasadach wynagradzania członków zarządu, zatwierdzanych przez radę nadzorczą,
 - c) zasadach wynagradzania członków rady nadzorczej oraz niezależnych komórek organizacyjnych Rady Nadzorczej, którymi są Komitet ds. Wynagrodzeń i Komitet Audytu, zatwierdzanych przez Walne Zgromadzenie (Zebranie Przedstawicieli).
2. Przyjęta przez Bank polityka wynagrodzeń wspiera:
 - 1) prawidłowe i skuteczne zarządzanie ryzykiem i nie zachęca do podejmowania nadmiernego ryzyka wykraczającego poza zatwierdzony przez Radę Nadzorczą akceptowalny ogólny poziom ryzyka,
 - 2) realizację strategii zarządzania bankiem i strategii zarządzania ryzykiem oraz ogranicza konflikt interesów.
3. Polityka wynagrodzeń określa:
 - 1) stałe składniki wynagrodzenia oraz
 - 2) zmienne składniki wynagrodzenia– z tym że w odniesieniu do Członków Rady Nadzorczej Banku oraz członków jej wyodrębnionych komórek organizacyjnych zastosowano możliwość określoną w §25 RMRiF

tj. odstąpiono od przepisów rozporządzenia dotyczących zmiennych składników wynagrodzenia.

4. Przy ustalaniu polityki wynagradzania uwzględniana jest sytuacja finansowa Banku.
5. Rada Nadzorcza zobowiązana jest do przygotowania i przedstawienia Zebraniu Przedstawicieli, raz w roku, raportu z oceny funkcjonowania Polityki wynagradzania w Banku. Odpowiedni zapis wprowadzono do *Regulaminu działania Rady Nadzorczej*, oraz w Instrukcji Sporządzania Informacji Zarządczej.
6. Zebranie Przedstawicieli zobowiązane zostało do oceny, czy ustalona polityka wynagradzania sprzyja rozwojowi i bezpieczeństwu działania Banku.

§40.

1. Wynagrodzenie członków Rady Nadzorczej ustalane jest adekwatnie do pełnionej funkcji, a także adekwatnie do skali działalności. Zgodnie z uregulowaniami Statutu ustalanie wynagrodzeń dla Przewodniczącego i członków Rady Nadzorczej leży w wyłącznej kompetencji Walnego Zebrania/Zebrania Przedstawicieli (§21 ust.2 pkt.14 Statutu Banku). Wynagrodzenie zostało zróżnicowane w stosunku do Przewodniczącego i Zastępców tworzących jednocześnie Prezydium Rady, co jest adekwatne z pełnioną funkcją. Członkowie Komitetów otrzymują wynagrodzenie dodatkowe.
2. Wynagrodzenie członków Rady Nadzorczej, zgodnie ze Statutem, ustalone jest przez Zebranie Przedstawicieli.
3. Zasady wynagradzania członków Rady Nadzorczej są transparentne i zawarte w odpowiedniej Uchwale Zebrania Przedstawicieli.

§41.

1. Rada Nadzorcza, uwzględniając decyzje Zebrania Przedstawicieli, odpowiada za wprowadzenie regulacji wewnętrznej określającej zasady wynagradzania członków Zarządu Banku, w tym szczegółowe kryteria i warunki uzasadniające uzyskanie zmiennych składników wynagrodzenia. Rada Nadzorcza odpowiada za realizację polityki wynagrodzeń członków zarządu. Zasady wynagradzania członków zarządu określone są w stosowanej Uchwale Rady Nadzorczej, natomiast szczegółowe kryteria i warunki uzasadniające uzyskanie zmiennych składników wynagrodzenia określone są w Polityce zmiennych składników wynagrodzeń (stanowiącej załącznik do Polityki wynagrodzeń) zatwierdzonej przez Radę Nadzorczą. Zgodnie z Polityką Rada Nadzorcza dokonuje także oceny pracy członka Zarządu.
2. Rada Nadzorcza sprawuje nadzór nad wprowadzoną polityką wynagradzania w Banku, w tym dokonuje weryfikacji spełnienia kryteriów i warunków uzasadniających uzyskanie zmiennych składników wynagrodzenia przed wypłatą całości lub części tego wynagrodzenia. W ramach nadzoru organ nadzorczy dokonuje:
 - 1) oceny Polityki wynagrodzeń,
 - 2) oceny efektów pracy członków Zarządu Banku dokonuje się zgodnie z postanowieniami Polityki wynagrodzeń w zakresie zmiennych składników wynagrodzeń, stanowiącej załącznik do Polityki wynagrodzeń.
3. W odniesieniu do Pracowników, których działalność zawodowa ma istotny wpływ na profil ryzyka w Banku, odpowiedzialność za wprowadzenie odpowiednich uregulowań i nadzór w tym obszarze ciąży na Zarządzie Banku. Szczegółowe kryteria i warunki uzasadniające uzyskanie zmiennych składników wynagrodzenia określone są w załączniku do polityki wynagrodzeń „Polityka wynagrodzeń w zakresie zmiennych składników wynagrodzenia”, zatwierdzonej przez Radę Nadzorczą. Zgodnie z Polityką Rada Nadzorcza dokonuje także oceny pracy członków Zarządu, pod kątem realizacji celów wg ustalonych kryteriów finansowych i niefinansowych.
4. Zmienne składniki wynagrodzenia członków Zarządu Banku lub pracowników, których działalność zawodowa ma istotny wpływ na profil ryzyka w Banku są uzależnione w szczególności od obiektywnych kryteriów, jakości zarządzania Bankiem oraz uwzględniają długoterminowe aspekty działania i sposób realizacji celów strategicznych. Ustalając zmienne składniki wynagrodzenia uwzględnia się także nagrody lub korzyści, w tym wynikające z programów motywacyjnych oraz innych programów premialnych wypłaconych, należnych lub potencjalnie należnych. Ustalona Polityka wynagradzania nie stanowi zachęty do podejmowania nadmiernego ryzyka w działalności Banku. Zasady Polityki wynagradzania

w zakresie zmiennych składników wynagrodzeń uwzględniają formę prawną w jakiej Bank działa, rozmiar działalności banku, ryzyko związane z prowadzoną działalnością, wewnętrzną organizację oraz charakter, zakres i stopień złożoności prowadzonej działalności, a także wysokość sumy bilansowej i funduszy własnych Banku, wysokość wynagrodzeń oraz udział procentowy wynagrodzeń zmiennych w wynagrodzeniach ogółem osób zajmujących stanowiska kierownicze w Banku.

5. Wynagrodzenie członka Zarządu Banku lub pracowników, których działalność zawodowa ma istotny wpływ na profil ryzyka w Banku jest finansowane i wypłacane ze środków Banku.

Rozdział 6 **Polityka ujawnień**

§42.

1. Bank prowadzi przejrzystą politykę ujawnień, uwzględniającą potrzeby jego udziałowców oraz klientów, udostępnioną na stronie internetowej Banku oraz w placówkach Banku.
2. Polityka informacyjna Banku oparta jest na ułatwianiu dostępu do informacji. W szczególności publikowane przez Bank raporty zawierające informacje finansowe umieszczone są na stronie internetowej Banku pod adresem (www.okbank.pl) oraz placówkach Banku.
3. Bank zapewnia udziałowcom równy dostęp do informacji. Udziałowcy mają zapewniony równy dostęp do informacji poprzez zapewniony Statutowo dostęp do następujących dokumentów:
 - 1) rocznego sprawozdania z działalności Banku Spółdzielczego łącznie z rocznym sprawozdaniem finansowym i opinią biegłego rewidenta wraz z raportem,
 - 2) sprawozdania z wykonania zaleceń i uchwał poprzedniego Walnego Zgromadzenia (Zebrania Przedstawicieli),
 - 3) projektów uchwał, jakie mają być podjęte na tym Walnym Zgromadzeniu (Zebraniu Przedstawicieli),
 - 4) protokół z ostatniego Walnego Zgromadzenia (Zebrania Przedstawicieli).które zgodnie z informacją zamieszczoną w zawiadomieniu są wyłożone w lokalu Banku Spółdzielczego do wglądu członków (§23 ust.4 Statutu), a następnie są omawiane na Walnym Zgromadzeniu (Zebraniu Grup Członkowskich i Zebraniu Przedstawicieli, jeżeli Walne Zgromadzenie jest zastąpione przez ZP).

Zgodnie z uregulowaniami Statutu, Członek ma między innymi prawo:

 - 1) otrzymać odpis Statutu i regulaminów, zaznajamiać się z uchwałami organów spółdzielni, protokołami obrad organów spółdzielni, protokołami lustracji, rocznymi sprawozdaniami finansowymi, umowami zawieranymi przez spółdzielnię z osobami trzecimi, o ile nie narusza to prawa tych osób lub jeżeli nie istnieje uzasadniona obawa, że członek wykorzysta pozyskane informacje w celach sprzecznych z interesem spółdzielni oraz o ile nie narusza to przepisów wynikających z innych ustaw,
 - 2) oceniać działalność Banku, zgłaszać wnioski jej dotyczące i żądać informacji o sposobie ich załatwienia.
4. Polityka ujawnień w zakresie Ładu Korporacyjnego określa w szczególności zasady i terminy udzielania odpowiedzi udziałowcom oraz klientom. Polityka ujawnień zapewnia ochronę informacji oraz uwzględnia odrębne regulacje wynikające z przepisów szczególnych regulujących funkcjonowanie Banku.
5. Polityka ujawnień Banku zapewnia ochronę informacji niejawniej, a zwłaszcza ochrony tajemnicy bankowej, zawodowej wynikającej z ustawy o usługach płatniczych, ochrony danych osobowych etc.

Rozdział 7 **Działalność promocyjna i relacje z klientami**

§43.

1. Przekaz reklamowy dotyczący usługi lub produktu oferowanego przez Bank albo jego działalności, dalej jako „przedmiot reklamowany”, jest rzetelny i nie wprowadza w błąd oraz cechuje się poszanowaniem powszechnie obowiązujących przepisów prawa, zasad uczciwego obrotu jak również dobrych obyczajów.
2. Przekaz reklamowy w sposób jasny wskazuje, jakiego produktu lub usługi dotyczy.
3. Przekaz reklamowy nie może eksponować korzyści w taki sposób, który powodowałby umniejszenie znaczenia kosztów i ryzyk związanych z nabyciem produktu lub usługi.
4. Powyższe zasady realizowane są poprzez przyjęcie i stosowanie poniższych regulacji:
 - 1) „Zasad dobrej praktyki bankowej” opracowanych przez Związek Banków Polskich i przyjęty na XXV Walnym Zgromadzeniu ZBP w dniu 18 kwietnia 2013r. Zasady wchodzi stanowią element Polityki odpowiedzialności, zatwierdzonej przez Zebranie Przedstawicieli w dniu 27 marca 2014r.
 - 2) Kanonu Dobrych Praktyk Rynku Finansowego, stanowiącego załącznik do Instrukcji Zarządzania Ryzykiem Braku Zgodności,
5. Regulacje wewnętrzne związane z oferowanymi produktami, w tym zakres obowiązków informacyjnych oraz sposób przekazywania informacji poddawane są ocenie w zakresie zgodności przepisami prawa, zwłaszcza:
 - 1) Ustawy z dnia 23 sierpnia 2007r. o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym,
 - 2) Ustawy z dnia 16 kwietnia 1993r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji,
 - 3) Ustawy z dnia 16 lutego 2007r. o ochronie konkurencji i konsumentów,
 - 4) Ustawy Prawo bankowe,
 - 5) Ustawy o usługach płatniczych,
 - 6) Ustawy o kredycie konsumenckim,
 - 7) Ustawy o kredycie hipotecznym oraz o nadzorze nad pośrednikami kredytu hipotecznego i agentami,
 - 8) Ustawy o rozpatrywaniu reklamacji przez podmioty rynku finansowego i o Rzeczniku Finansowym,
 - 9) Kodeksu cywilnego.
 - 10) Rekomendacji „T” KNF,
 - 11) Rekomendacji „S” KNF,
 - 12) Uchwał KNF dotyczących Zasad Reklamowania Usług Bankowych.

§44.

1. Zarząd Banku wdrożył i stosuje mechanizmy, aby przekaz reklamowy nie wprowadzał w błąd, ani stwarzał możliwości wprowadzenia w błąd w szczególności, co do:
 - 1) charakteru prawnego przedmiotu reklamowanego, w tym praw i obowiązków klienta,
 - 2) tożsamości podmiotu reklamującego,
 - 3) istotnych cech przedmiotu reklamowanego,
 - 4) korzyści, które można osiągnąć nabywając lub korzystając z przedmiotu reklamowanego oraz okresu, w którym powstają,
 - 5) ponoszonych przez klienta całkowitych kosztów związanych z nabyciem lub korzystaniem z przedmiotu reklamowanego oraz okresu, którego te koszty dotyczą,
 - 6) czasu, wartości i terytorialnej dostępności przedmiotu reklamowanego,
 - 7) ryzyka związanego z nabyciem lub korzystaniem z przedmiotu reklamowanego.
2. Zgodnie z uregulowaniami Instrukcji „Procedura wdrożenia produktów bankowych”, przed publikacją przekazu reklamowego Komórka ds. zgodności dokonuje analizy przedstawionego projektu w zakresie zgodności z regulacjami wewnętrznymi i przepisami prawa powszechnego.

§45.

Przy tworzeniu oraz publikacji przekazu reklamowego Bank w szczególności:

- 1) czuwa nad charakterem i konstrukcją przekazów reklamowych przygotowywanych i publikowanych w imieniu Banku lub na jego rzecz,
- 2) zapewnia odbiorcy możliwość swobodnego zapoznania się ze wszystkimi treściami składającymi się na przekaz, w szczególności ze wszelkiego rodzaju wskazaniemi i zastrzeżeniami stanowiącymi integralną część przekazu reklamowego,

- 3) zapewnia, aby rozwiązania graficzne zastosowane w przekazie reklamowym nie utrudniały odbiorcy zapoznania się z istotnymi informacjami przedmiotu reklamowanego w tym przekazie, w szczególności z informacjami wymaganymi przepisami prawa oraz rekomendacjami nadzorczymi,
- 4) podaje źródło prezentowanych informacji, jeżeli przekaz reklamowy odwołuje się do wyników sondaży, badań statystycznych, rankingów, ratingów lub innych danych.

§46.

1. Proces oferowania produktów lub usług finansowych prowadzony jest przez odpowiednio przygotowane osoby w celu zapewnienia rzetelności przekazywanych klientom informacji oraz udzielania im zrozumiałych wyjaśnień. Proces oferowania produktów lub usług finansowych odbywa się wg określonych standardów i procedur.
2. Nowe produkty wdrażane są wg Polityki zatwierdzania nowych produktów oraz Procedury tworzenia nowych produktów. W proces ten zaangażowane są wyspecjalizowane komórki organizacyjne Centrali, a następnie wdrażany w placówkach sprzedażowych. Elementem wdrożenia jest szkolenie Pracowników sprzedażowych, w tym w zakresie rzetelności przekazywanych informacji i wyjaśnień.
3. Zakres informacji przekazywanych Klientom określony jest w Instrukcjach dotyczących danych produktów (często określone w załącznikach jako wzory informacji lub stosowanych formularzy). Oferowanie produktów lub usług finansowych odbywa się przez odpowiednio przygotowane Komórki sprzedażowe.

§47.

1. Bank dokłada starań, aby oferowane produkty lub usługi finansowe były adekwatne do potrzeb klientów, do których są kierowane. Bank przed wprowadzeniem nowego produktu zgodnie z Procedurą wdrożenia produktów bankowych, prowadzi sondaż w postaci ankiet dotyczących preferowanych cech produktu. Wyniki ankiet, wypełnianych przez Placówki sprzedażowe, uwzględniane są przy zatwierdzaniu ostatecznej wersji koncepcji produktu. W końcowym etapie przygotowania do wdrożenia (modyfikacji) produktu a przed wprowadzeniem produktu do oferty, prowadzone są przeszkolenie pracowników sprzedażowych, poprzez:
 - 1) wydanie dokumentacji pomocniczej do instrukcji służbowych w postaci wytycznych, instruktaży, notatek legislacyjnych, podanie przykładów,
 - 2) przyjmowanie zgłoszeń,
 - 3) przeprowadzenie szkoleń warsztatowych.Szkolenia mają na celu między innymi zapewnienie odpowiednich standardów przy sprzedaży produktów, a w szczególności dochowanie przez Pracowników obowiązków informacyjnych z uwzględnieniem indywidualnej sytuacji Klienta.
2. Na etapie przedstawiania charakteru i konstrukcji rekomendowanego produktu lub usługi finansowej Bank oraz podmioty z nimi współpracujące uwzględniają potrzeby, o których mowa w ust. 1, w szczególności, co do indywidualnej sytuacji klienta, w tym wiedzy i doświadczenia na rynku finansowym, a tam gdzie to uzasadnione, pożądanego czasu trwania inwestycji oraz poziomu akceptacji ryzyka.

§48.

1. Zarząd Banku wdrożył mechanizmy, aby poszczególne jednostki i komórki organizacyjne Banku oraz współpracujące z nim podmioty informowały w sposób rzetelny i przystępny dla przeciętnego odbiorcy o oferowanym produkcie lub usłudze, w tym w szczególności o charakterze i konstrukcji tego produktu lub usługi, korzyściach oraz czynnikach warunkujących osiągnięcie ewentualnego zysku, a także o wszelkich ryzykach z nimi związanych, w tym o opłatach i kosztach (również związanych z wcześniejszą rezygnacją z produktu lub usługi).
2. Mechanizmy te zawarte są w Instrukcjach dotyczących obsługi Klienta oraz Instrukcjach kredytowania.

§49.

1. Wszelkie niezbędne informacje dotyczące charakteru i konstrukcji produktu lub usługi finansowej, mające znaczenie dla podjęcia przez klienta decyzji, są udostępniane Klientom

taki sposób, aby w odpowiednim czasie przed zawarciem umowy mieli oni możliwość swobodnego zapoznania się z ich treścią. Wskazana polityka realizowana jest poprzez:

- 1) odpowiednie zapisy w regulacjach produktowych,
 - 2) kształtowanie świadomości pracowników w trakcie szkoleń, narad i wytycznych.
2. Postanowienia umowy, w tym wzorce umowy oraz istotne informacje na temat umowy zamieszczone w innych dokumentach, są przedstawione klientowi przez Bank oraz podmioty z nim współpracujące przed podjęciem przez niego decyzji co do zawarcia umowy. Zgodnie z postanowieniami Kodeksu cywilnego oraz ustawą o kredycie konsumenckim bądź ustawą o usługach płatniczych przed zawarciem umowy Klient otrzymuje Regulamin oraz wzór umowy wraz z załącznikami do umowy. Klient decyduje o terminie zawarcia umowy.
 3. Jeśli w ocenie Klienta nie jest możliwe zapoznanie się z przedstawionymi dokumentami na miejscu Bank przekazuje klientowi na koszt własny kopie odpowiednich dokumentów.
 4. Bank podejmuje odpowiednie działania i dokłada należytej staranności, aby wzorce umów nie zawierały postanowień niejednoznacznych. Zgodnie z postanowieniami Instrukcji zarządzania ryzykiem braku zgodności oraz Instrukcji SIZ dokonywane są cykliczne przeglądy wzorcowych umów zawieranych z Klientami, między innymi pod kątem klauzul niedozwolonych oraz postanowień niejednoznacznych.

§50.

Bank opracowuje i udostępnia klientom jasne i przejrzyste zasady rozpatrywania skarg i reklamacji. Bank stosuje Instrukcję rozpatrywania skarg i reklamacji Klientów opartą na wytycznych określonych w:

- 1) ustawie z dnia 5 sierpnia 2015r. o rozpatrywaniu reklamacji przez podmioty rynku finansowego i o Rzeczniku Finansowym, zwanej w dalszej części ustawą o reklamacjach,
- 2) zasadach określonych przez Komisję Nadzoru Finansowego (KNF), a także Związek Banków Polskich (ZBP).

§51.

Bank prowadzi zorganizowaną formę rozpatrywania skarg i reklamacji oraz podejmuje działania zaradcze zmierzające do ograniczenia sytuacji, powodujących ich występowanie w przyszłości. Za ewidencję reklamacji wpływających do Centrali, oraz koordynację procesu rozpatrywania reklamacji odpowiada członek Zarządu. Dyrektor Oddziału odpowiada za ewidencję reklamacji wpływających do kierowanej przez niego jednostki organizacyjnej.

§52.

Proces rozpatrywania skarg i reklamacji przez Bank, określony w *Instrukcji rozpatrywania skarg i reklamacji Klientów* przeprowadzany jest niezwłocznie nie później niż w terminie 30 dni, a także cechuje się rzetelnością, wnikliwością, obiektywizmem oraz poszanowaniem powszechnie obowiązujących przepisów prawa, zasad uczciwego obrotu i dobrych obyczajów.

§53.

Treść odpowiedzi na skargę lub reklamację zawiera, o ile to możliwe, pełne i wyczerpujące uzasadnienie faktyczne i prawne, stosownie do zarzutów zamieszczonych w reklamacji lub skardze. Instrukcja rozpatrywania skarg i reklamacji Klientów wskazuje na konieczność podania uzasadnienia w odniesieniu do zarzutów zamieszczonych w reklamacji lub skardze.

§54.

1. W przypadku wystąpienia sporów, Bank zawsze dąży do polubownego ich rozstrzygnięcia, a w szczególności w drodze mediacji. Dążenie to jest odzwierciedlone regulacyjnie poprzez odpowiednie zapisy w Instrukcji rozpatrywania skarg i reklamacji oraz postanowień umów zawieranych z Klientami i ogłoszeń w Placówkach Banku.
2. W przypadku powstania sporu Zarząd Banku dokłada wszelkiej staranności w zakresie identyfikacji sporu oraz odpowiedniego wyjaśnienia z uwzględnieniem obowiązujących przepisów i polubownego rozwiązania. Badane są także czy spór ma charakter incydentalny czy też utrwaliła się niewłaściwa praktyka, którą należy wyeliminować.

§55.

1. Bank prowadzi działania windykacyjne w oparciu o Instrukcję *Zasady i tryb dochodzenia należności*, w sposób uwzględniający najlepsze praktyki i z uwzględnieniem dbałości o reputację Banku.
2. Bank nie korzysta z usług zewnętrznych firm windykacyjnych, całość procedur windykacyjnych realizowana jest przez pracowników Banku, we współpracy z uprawnionymi organami.
3. W przypadku sprzedaży wierzytelności trudnych Bank dokonuje wyboru firm profesjonalnych, zwłaszcza współpracujących z Bankiem Zrzeszającym, aby nie narazić Klientów na ryzyko związane z nieuprawnionym ściąganiem należności a Bank na ryzyko reputacji.
4. Bank preferuje działania o charakterze restrukturyzacyjnym.

Rozdział 8 **Kluczowe systemy i funkcje wewnętrzne**

§56.

1. Bank posiada adekwatny, efektywny i skuteczny system kontroli wewnętrznej mający na celu zapewnienie:
 - 1) prawidłowości procedur administracyjnych i księgowych a także sprawozdawczości finansowej oraz rzetelnego raportowania wewnętrznego i zewnętrznego,
 - 2) zgodności działania z przepisami prawa i regulacjami wewnętrznymi oraz z uwzględnieniem rekomendacji nadzorczych.System kontroli wewnętrznej uregulowany jest formalnie w Regulaminie kontroli wewnętrznej opartym na zapisach:
 - 1) Ustawy Prawo bankowe,
 - 2) Rozporządzenia Ministra Rozwoju i Finansów z dnia 6 marca 2017r. w sprawie systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej, polityki wynagrodzeń oraz szczegółowego sposobu szacowania kapitału wewnętrznego w bankach,
 - 3) Rekomendacji „H” KNF.Na funkcję kontroli, o której mowa w art. 9c ust. 2 pkt 1 ustawy – Prawo bankowe, składają się:
 - 1) mechanizmy kontrolne,
 - 2) niezależne monitorowanie przestrzegania mechanizmów kontrolnych;
 - 3) raportowanie w ramach funkcji kontroli.
2. Bank posiada co najmniej następujące rodzaje mechanizmów kontrolnych dostosowanych do specyfiki Banku:
 - 1) procedury,
 - 2) podział obowiązków,
 - 3) autoryzacja, w szczególności autoryzacja operacji finansowych i gospodarczych,
 - 4) kontrola dostępu,
 - 5) kontrola fizyczna,
 - 6) proces ewidencji operacji finansowych i gospodarczych w systemach: księgowym, sprawozdawczym i operacyjnym,
 - 7) inwentaryzacja,
 - 8) dokumentowanie odstępstw,
 - 9) wskaźniki wydajności,
 - 10) szkolenia.Zarząd Banku podejmuje działania mające na celu zapewnienie ciągłości działania systemu kontroli wewnętrznej, w tym właściwej współpracy wszystkich pracowników banku w ramach funkcji kontroli oraz współpracy z Komórką ds. Zgodności, Komórką Audytu Wewnętrznego realizowanego przez SSOZ, Komórką Kontroli Instytucjonalnej, a także zapewnienie dostępu pracownikom tych komórek do niezbędnych dokumentów źródłowych, w tym zawierających informacje prawnie chronione w związku z wykonywaniem przez nich obowiązków służbowych. W przypadku wykrycia nieprawidłowości przez system kontroli wewnętrznej Zarząd Banku podejmuje odpowiednie działania w celu usunięcia stwierdzonych nieprawidłowości, w tym określone środki naprawcze i dyscyplinujące.
3. W ramach zapewniania przez system kontroli wewnętrznej przestrzegania przepisów prawa, regulacji wewnętrznych oraz standardów rynkowych:

- 1) Zarząd Banku odpowiada za efektywne zarządzanie w banku ryzykiem braku zgodności, rozumianym jako ryzyko skutków nieprzestrzegania przepisów prawa, regulacji wewnętrznych oraz standardów rynkowych,
 - 2) Zarząd Banku odpowiada za opracowanie polityki zgodności, zapewnienie jej przestrzegania i składanie Radzie Nadzorczej raportów w sprawie zarządzania w Banku ryzykiem braku zgodności,
 - 3) Polityka zgodności zawiera podstawowe zasady zapewniania zgodności działania Banku z przepisami prawa, regulacjami wewnętrznymi i standardami rynkowymi przez wszystkich pracowników Banku, w tym podstawowe zasady zapewniania zgodności na pierwszym poziomie tj. zarządzania ryzykiem w działalności operacyjnej, i na drugim poziomie, tj. zarządzania ryzykiem przez pracowników na specjalnie powołanych komórkach organizacyjnych Centrali, w tym Komórki ds. Zgodności i Komórki Kontroli Instytucjonalnej, oraz wyjaśnia główne elementy procesu zarządzania ryzykiem braku zgodności, o których mowa w §37 pkt 4–8 RMRiF,
 - 4) w przypadku wykrycia nieprawidłowości w stosowaniu Polityki zgodności Zarząd Banku podejmuje odpowiednie działania w celu usunięcia tych nieprawidłowości, w tym środki naprawcze lub dyscyplinujące.
4. Na podstawie dokonywanych przeglądów i ocen efektywności wewnętrznych mechanizmów kontrolnych Zarząd i Rada Nadzorcza Banku otrzymują:
- 1) informacje dotyczące istotnych, stwierdzonych nieprawidłowości mechanizmów kontroli wewnętrznej, niezwłocznie po ich ujawnieniu oraz informacje dotyczące efektów działań podjętych w celu usunięcia tych nieprawidłowości;
 - 2) okresowe informacje dotyczące wszystkich obszarów kontroli wewnętrznej.
5. Zarząd i Rada Nadzorcza w ramach systemu kontroli wewnętrznej otrzymują informacje dotyczące:
- 1) przestrzegania przepisów prawa oraz obowiązujących w Banku regulacji wewnętrznych;
 - 2) funkcjonowania w Banku systemu informacji zarządczej;
 - 3) skuteczności ujawniania w ramach kontroli funkcjonalnej błędów i nieprawidłowości oraz podejmowania skutecznych działań naprawczych lub korygujących;
 - 4) realizacji określonych i wymaganych przez Zarząd celów i polityki Banku;
 - 5) kompletności, prawidłowości i kompletności procedur księgowych;
 - 6) jakości (dokładności i niezawodności) systemów: księgowego, sprawozdawczego i operacyjnego;
 - 7) adekwatności, funkcjonalności i bezpieczeństwa systemów informatycznych;
 - 8) efektywności wykorzystania dostępnych środków, w tym funduszy własnych i zasobów we wszystkich obszarach działalności Banku;
 - 9) oceny struktury organizacyjnej Banku, podziału kompetencji i koordynacji działań pomiędzy poszczególnymi jednostkami, komórkami, a także systemem tworzenia i obiegu dokumentów i informacji;
 - 10) oceny funkcjonowania systemów wewnętrznych w aspekcie poprawy efektywności działania Banku jako całości;
 - 11) czynności zleczanych przez Bank do wykonania podmiotom zewnętrznym.

§57.

1. System kontroli wewnętrznej Banku obejmuje wszystkie poziomy w strukturze organizacyjnej Banku, co zostało zagwarantowane w Regulaminie kontroli wewnętrznej oraz Matrycą funkcji kontroli.
2. Pracownikom Banku w ramach obowiązków służbowych przypisane są odpowiednie zadania związane z zapewnianiem realizacji celów systemu kontroli wewnętrznej.

§58.

1. Bank opracowuje i wdraża efektywną, skuteczną i niezależną funkcję zapewniania zgodności działania Banku z przepisami prawa i regulacjami wewnętrznymi oraz z uwzględnieniem rekomendacji nadzorczych. W Banku zgodnie z *Regulaminem Struktura organizacyjna* oraz *Regulaminem organizacyjnym* funkcjonuje Komórka ds. zgodności.
2. Sposób organizacji funkcji zapewnienia zgodności powinien gwarantować niezależność wykonywania zadań w tym zakresie. Mechanizmy niezależności są opisane w Regulaminie

Zasady funkcjonowania Komórki ds. Zgodności, opracowanym z uwzględnieniem postanowień Rozporządzenia MRiF oraz Rekomendacji „M” KNF.

§59.

Bank jest członkiem Spółdzielni Systemu Ochrony Zrzeszenia BPS (SSOZ), co gwarantuje niezależność funkcji audytu wynikającą z przepisów prawa, Statutu SSOZ i zawartej umowy systemu ochrony zrzeszenia BPS.

§60.

1. W Banku funkcjonują mechanizmy zapewniające niezależność Komórki ds. Zgodności.
2. Zarząd i Rada Nadzorcza zatwierdzają Regulamin funkcjonowania Komórki ds. Zgodności.
3. Komórka ds. zgodności ma zapewniony bezpośredni kontakt z członkami Zarządu i Rady Nadzorczej.
4. Komórka ds. zgodności (osoba zastępująca) uczestniczą w posiedzeniach Zarządu Banku.
5. Komórka ds. zgodności (osoba zastępująca) uczestniczy w posiedzeniach Rady Nadzorczej w przypadku gdy przedmiotem posiedzenia są zagadnienia związane z zapewnianiem zgodności lub zarządzaniem ryzykiem.
6. Powołanie osoby na stanowisko Komórki ds. Zgodności odbywa się za zgodą Rady Nadzorczej,
7. Odwołanie osoby na stanowisku Komórki ds. Zgodności odbywa się za zgodą Rady Nadzorczej po uprzednim wysłuchaniu tych osób przez Radę Nadzorczą.
8. W Banku funkcjonuje szczegółowy tryb kontroli wynagrodzeń pracowników zatrudnionych w Komórce ds. Zgodności, zapewniający niezależność i obiektywizm wypełniania przez nich zadań oraz umożliwiający zatrudnianie osób o odpowiednich kwalifikacjach, doświadczeniu i umiejętnościach w zakresie zarządzania ryzykiem braku zgodności występującym w Banku.
9. W Banku istnieją mechanizmy chroniące pracowników Komórki ds. Zgodności przed nieuzasadnionym wypowiedzeniem umowy o pracę.
10. W przypadku zmiany na stanowisku Komórki ds. Zgodności Bank niezwłocznie informuje o tym Komisję wraz ze wskazaniem przyczyny zmiany.
11. Komórka ds. Zgodności nie jest w Banku łączona z innymi komórkami organizacyjnymi, funkcjami i stanowiskami w Banku, a Pracownik Komórki nie wykonuje innych obowiązków niż wynikające z zadań tej Komórki. Jednoznaczne rozdzielanie funkcji wynika ze skali działania Banku ocenionego w odniesieniu do zrzeszonych Banków Spółdzielczych i występującego ryzyka, Bank nie skorzystał z możliwości wynikającej z zapisów §39 ust.13 RMRiF.
12. Pracownik Komórki ds. Zgodności posiada kwalifikacje, doświadczenie i umiejętności w zakresie zarządzania ryzykiem braku zgodności występującym w działalności banku oraz mają dostęp do wszelkich niezbędnych informacji.
13. Zarząd jest odpowiedzialny za zapewnienie środków finansowych niezbędnych do skutecznego wykonywania zadań oraz systematycznego podnoszenia umiejętności i kwalifikacji przez pracowników Komórki ds. Zgodności.
14. Zasady określone w ust. 2-13 zostały zastosowane odpowiednio do Komórki Kontroli Instytucjonalnej, przy czym udział KKI w posiedzeniach Zarządu jest zasady przy omawianiu spraw kontroli wewnętrznej.

§61.

1. Bank skutecznie zarządza ryzykiem występującym w jego działalności, w szczególności poprzez opracowanie i wdrożenie adekwatnego i skutecznego systemu zarządzania ryzykiem uwzględniającego strategię zarządzania ryzykiem obejmującą tolerancję na ryzyko określoną przez Bank. System zarządzania ryzykiem uregulowany jest w Strategii zarządzania ryzykiem oraz Politykach uchwalonych przez Zarząd i Radę Nadzorczą.
2. Na proces zarządzania ryzykiem składa się jego identyfikacja, pomiar, szacowanie, monitorowanie oraz stosowanie mechanizmów kontrolujących i ograniczających zidentyfikowany, zmierzony lub oszacowany poziom ryzyka. Strategia zarządzania ryzykiem określa w szczególności:
 - 1) zasady polityki Banku w zakresie ryzyka,
 - 2) organizację i strukturę zarządzania ryzykiem,
 - 3) profil ryzyka - aktualną i docelową strukturę ryzyka, apetyt/tolerancję na ryzyko,
 - 4) zasady kontroli wewnętrznej w zakresie zarządzania ryzykiem.

3. System zarządzania ryzykiem zorganizowany jest adekwatnie do charakteru, skali i złożoności prowadzonej działalności przy uwzględnieniu strategicznych celów Banku, w tym strategii odnośnie zarządzania ryzykiem uwzględniającej tolerancję na ryzyko określoną przez Bank. System zarządzania ryzykiem wspierany jest przez:
 - 1) system informacji zarządczej określony w Instrukcji System Informacji Zarządczej. W ramach SIZ Zarząd między innymi:
 - a) otrzymuje i analizuje raporty wyznaczonych komórek organizacyjnych o poziomie ryzyka,
 - b) z uwzględnieniem celów strategicznych oraz faktycznego poziomu ryzyka – określa bieżące kierunki działań,
 - c) raportuje do Rady Nadzorczej sprawozdania dotyczące ryzyka oraz wyników kontroli wewnętrznej,
 - d) zapewnia udział KZ i KKI zgodnie z postanowieniami §60;
 - 2) system kontroli wewnętrznej, w tym audytu wewnętrznego.
4. Zarządzanie ryzykiem jest jednym z najważniejszych procesów wewnętrznych w Banku, ma na celu uzyskanie w zmieniającym się otoczeniu prawnym i ekonomicznym:
 - 1) odpowiedniego poziomu bezpieczeństwa,
 - 2) odpowiedniej rentowności działalności biznesowej.
5. Do głównych zadań w zakresie zarządzania ryzykiem w Banku należy:
 - 1) dostarczenie informacji na temat ryzyka i jego profilu,
 - 2) stosowanie działań profilaktycznych redukujących ryzyko i jego skutki,
 - 3) monitorowanie dopuszczalnego poziomu ryzyka, w tym nowych norm płynnościowych,
 - 4) szacowanie wymogów kapitałowych na pokrycie poszczególnych rodzajów ryzyka,
 - 5) analiza pokrycia wymogów kapitałowych funduszami własnymi, z uwzględnieniem buforów kapitałowych: zabezpieczającego, systemowego i antycyklicznego,
 - 6) uwzględnienie efektów pomiarów ryzyka w metodach szacowania wymogów kapitałowych.

§62.

1. Niezależnie od zadań przypisanych komórkom organizacyjnym Banku i innym jego organom, odpowiedzialność za skuteczne zarządzanie ryzykiem ponosi Zarząd Banku.
2. Zarząd Banku projektuje, wprowadza oraz zapewnia działanie systemu zarządzania ryzykiem, systemu kontroli wewnętrznej, szacowania kapitału wewnętrznego, utrzymywania poziomu funduszy własnych na poziomie nie niższym niż oszacowany kapitał wewnętrzny i dokonywania przeglądów strategii i procedur szacowania kapitału wewnętrznego, polityki wynagrodzeń oraz procedur anonimowego zgłaszania naruszeń prawa oraz obowiązujących w Banku procedur i standardów etycznych w szczególności przez:
 - 1) zapewnienie struktury organizacyjnej dostosowanej do wielkości i profilu ponoszonego ryzyka i umożliwiającej skuteczne wykonywanie zadań;
 - 2) opracowanie, przyjęcie i powiązanie Strategii zarządzania Bankiem z systemem zarządzania ryzykiem, systemem kontroli wewnętrznej, polityką wynagrodzeń oraz procesem szacowania kapitału wewnętrznego i utrzymywania poziomu funduszy własnych na poziomie nie niższym niż oszacowany kapitał wewnętrzny banku;
 - 3) opracowanie, przyjęcie i wdrożenie strategii i polityk oraz zapewnienie wdrożenia planów, zgodnie z przyjętymi zasadami legislacji wewnętrznej, oraz monitorowanie ich przestrzegania;
 - 4) ustanowienie odpowiednich zasad raportowania, w tym zasad raportowania zarządu do Rady Nadzorczej;
 - 5) zapewnienie przejrzystości działań Banku oraz przyjęcie i wprowadzenie zasad Polityki informacyjnej i Polityki ujawnień;
 - 6) wprowadzanie niezbędnych korekt i udoskonaleń systemu zarządzania w przypadku zmiany wielkości i profilu ryzyka w działalności banku oraz czynników otoczenia gospodarczego lub wykrycia nieprawidłowości w funkcjonowaniu systemu zarządzania,
 - 7) zapewnianie zgodności działania banku z obowiązującymi przepisami prawa oraz standardami rynkowymi i normami etycznymi, w tym poprzez wprowadzenie procedury.
3. Członkowie Zarządu Banku, uwzględniając charakter, skalę i złożoność prowadzonej działalności nie powinni łączyć odpowiedzialności za zarządzanie danym ryzykiem z odpowiedzialnością za obszar działalności generujący to ryzyko. Podział zadań członków Zarządu rozdziela funkcje nadzoru związane z generowaniem ryzyka od jego kontroli.

§63.

1. Zarząd Banku projektuje, wprowadza oraz zapewnia działanie systemu zarządzania ryzykiem, w szczególności przez:
 - 1) określanie bieżącej i przyszłej gotowości Banku do podejmowania ryzyka,
 - 2) opracowywanie i przyjmowanie strategii zarządzania ryzykiem,
 - 3) wprowadzanie podziału realizowanych w banku zadań, zapewniającego niezależność zarządzania ryzykiem na pierwszym poziomie od zarządzania ryzykiem na drugim poziomie w zakresie,
 - 4) nadzorowanie zarządzania ryzykiem na pierwszym i drugim poziomie,
 - 5) opracowywanie i akceptowanie polityk oraz zapewnianie wdrożenia procedur, na podstawie których funkcjonować ma w banku system zarządzania ryzykiem, zgodnie z przyjętymi zasadami legislacji wewnętrznej, oraz monitorowanie ich przestrzegania;
 - 6) nadzorowanie wielkości i profilu ryzyka w Banku,
 - 7) ustanawianie zasad raportowania przez jednostki organizacyjne, komórki organizacyjne oraz stanowiska organizacyjne Banku o rodzajach i wielkości ryzyka w działalności, w sposób umożliwiający monitorowanie poziomu ryzyka w Banku.
2. Rada Nadzorcza sprawuje nadzór nad wprowadzeniem systemu zarządzania ryzykiem oraz ocenia adekwatność i skuteczność tego systemu, w szczególności przez:
 - 1) zatwierdzenie określonego przez zarząd banku akceptowalnego ogólnego poziomu ryzyka oraz monitorowanie jego przestrzegania,
 - 2) zatwierdzenie przyjętej przez zarząd banku strategii zarządzania ryzykiem oraz monitorowanie jej przestrzegania;
 - 3) nadzór nad opracowaniem, przyjęciem i wdrożeniem polityk i procedur, na podstawie których funkcjonować ma w Banku system zarządzania ryzykiem;
 - 4) nadzór nad wykonywaniem przez członków zarządu obowiązków, o których mowa w ust.1,
 - 5) określenie zasad raportowania do Rady Nadzorczej o rodzajach i wielkości ryzyka w działalności, po uprzednim przedstawieniu propozycji przez zarząd, w sposób umożliwiający nadzorowanie systemu zarządzania ryzykiem w Banku;
 - 6) coroczną ocenę adekwatności i skuteczności systemu zarządzania ryzykiem.
3. Prezes Zarząd, jako członek odpowiedzialny za nadzór nad zarządzaniem ryzykiem, odpowiada w szczególności za:
 - 1) nadzór nad zarządzaniem ryzykiem na drugim poziomie,
 - 2) dostarczanie Zarządowi i Radzie nadzorczej Banku kompleksowych informacji na temat ryzyka.

Rozdział 9

Wykonywania uprawnień z aktywów nabytych na ryzyko klienta

§64.

Bank nie prowadzi operacji instrumentami finansowymi nabytymi na ryzyko klienta.

Postanowienia końcowe

§65.

1. Bank w terminie do 1 stycznia 2015r. udostępnił na stronie internetowej i placówkach Banku informację o stosowaniu Zasad Ładu Korporacyjnego lub informację o odstąpieniu od stosowania określonych zasad. Informacja zaktualizowana zostaje w terminie 14 dni po sprawozdawczym Zebraniu Przedstawicieli.
2. W terminie do dnia 31 grudnia 2014r. Zarząd powiadomił KNF o wdrożeniu ZŁK.
3. Treść ujawnienia jest przygotowywana przez Komórkę ds. Zgodności i Wiceprezesa ds. Ekonomicznych oraz zatwierdzana przez Zarząd.

§66.

1. Niniejsza Polityka podlega regularnemu przeglądowi co najmniej raz w roku przez Komórkę ds. zgodności i Zarząd Banku.
2. Raport z przeglądu prezentowany jest Radzie Nadzorczej
3. Rada Nadzorcza dokonuje oceny stopnia realizacji Polityki.

§67.

1. Polityka obowiązuje od 1 stycznia 2015r., a zmiany wprowadzone Uchwałą 1/10/OK/2018 z dnia 15 lutego 2018r. mające charakter dostosowawczy obowiązują w dacie obowiązywania zmian w regulacjach, do których zostały dostosowane.
2. Uchwalone przez Zarząd zmiany w Polityce zatwierdza Rada Nadzorcza oraz akceptuje Zebranie Przedstawicieli.

Zarząd Banku

Rada Nadzorcza